

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ ANAYASI

(Yeni Düzenlemelerle)

Çev:Abdullah ÜNLÜ

Edit:Kadri ÇELİK

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	10
Devrimin Doğuşu.....	11
İslami Yönetim.....	13
Milletin Hısmı.....	13
Milletin Ödediği Bedel.....	15
İslam'da Yönetim Biçimi.....	16
Adil Fakih'in Velayeti	18
İktisad Amaç Değil, Araçtır.....	18
Anayasada Kadın.....	19
Öğretiye Göre Ordu	20
Anayasada Yargı.....	20
Yürütme Gücü.....	21
Kitle İletişim Araçları(Medya)	22
Temsilciler.....	22
Birinci Madde	25
İkinci Madde.....	25
Üçüncü Madde.....	26
Dördüncü Madde.....	28
Beşinci Madde.....	28
Altıncı Madde.....	29
Yedinci Madde	29
Sekizinci madde	30
Dokuzuncu Madde.....	30
Onuncu Madde	30
Onbirinci Madde.....	31
Onikinci Madde	31

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Onüçüncü madde</i>	32
<i>Ondördüncü madde</i>	32
<i>İkinci Fasl</i>	32
<i>Ülkenin Resmi dil, yazı ve bayrağı</i>	33
<i>Onbeşinci Madde</i>	33
<i>Onaltıncı Madde</i>	33
<i>Onyedinci Madde</i>	33
<i>Onsekizinci Madde</i>	33
<i>Üçüncü Fasl</i>	34
<i>Milletin Hakları</i>	34
<i>Ondokuzuncu Madde</i>	34
<i>Yirminci Madde</i>	34
<i>Yirmibirinci Madde</i>	34
<i>Yirmiikinci Madde</i>	35
<i>Yirmiüçüncü Madde</i>	35
<i>Yirmidördüncü Madde</i>	35
<i>Yirmibeşinci Madde</i>	36
<i>Yirmialtıncı Madde</i>	36
<i>Yirmiyedince Madde</i>	36
<i>Yirmisekizinci Madde</i>	36
<i>Yirmidokuzuncu Madde</i>	37
<i>Otuzbirinci Madde</i>	37
<i>Otuzikinci Madde</i>	38
<i>Otuzüçüncü Madde</i>	38
<i>Otuzdördüncü Madde</i>	38
<i>Otuz beşinci Madde</i>	39
<i>Otuzaltıncı Madde</i>	39
<i>Otuzyedinci Madde</i>	39

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Otuzsekizinci Madde</i>	39
<i>Otuzdokuzuncu Madde</i>	40
<i>Kırkıncı Madde</i>	40
<i>Kırkbirinci Madde</i>	40
<i>Kırkikinci Madde</i>	40
<i>Yabancılar kanunların sınırları içinde İran vatandaşlığına girebilirler ve bu gibi kişilerin vatandaşlığının kaldırılması,başka bir devletin,onların vatandaşlığını kabul etmesi veya bizzat onların taleb etmeleri ile mümkündür.</i>	41
<i>Kırküçüncü Madde</i>	41
<i>Kırkdördüncü Madde</i>	43
<i>Kırkbeşinci Madde</i>	44
<i>Kırkaltıncı Madde</i>	44
<i>Kırkyedinci Madde</i>	44
<i>Kırksekizinci madde</i>	44
<i>Kırkdokuzuncu Madde</i>	45
<i>Bu hüküm şer'i araştırma, soruşturma ve ispat ile devlet tarafından icra edilmelidir.</i>	45
<i>Ellinci Madde</i>	45
<i>Ellibirinci Madde</i>	46
<i>Ellikinci Madde</i>	46
<i>Ellüçüncü Madde</i>	46
<i>Ellidördüncü Madde</i>	46
<i>Ellibeşinci Madde</i>	47
<i>Milletin Egemenlik Hakkı</i>	47
<i>ve</i>	47
<i>Bundan Doğan Güçler</i>	47

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Ellialtıncı Madde</i>	47
<i>Elliyedinci Madde</i>	48
<i>Ellisekizinci Madde</i>	48
<i>Ellidokuzuncu Madde</i>	48
<i>Altmışuncı Madde</i>	49
<i>Altmışbirinci Madde</i>	49
<i>Yasama Gücü</i>	49
<i>Birinci Bölüm: Milli Şura Meclisi</i>	49
<i>Atmışikinci Madde</i>	49
<i>Atmışüçüncü Madde</i>	50
<i>Atmışdördüncü Madde</i>	50
<i>Altmışbeşinci Madde</i>	50
<i>Altmışaltıncı Madde</i>	51
<i>Altmışyedinci Madde</i>	51
<i>Bismillahirrahmanirrahim</i>	51
<i>Altmışsekizinci Madde</i>	52
<i>Altmışdokuzuncu Madde</i>	52
<i>Yetmişinci Madde</i>	53
<i>İkinci Bölüm</i>	53
<i>Milli Şura Meclisi'nin Yetkileri</i>	53
<i>Yetmişbirinci Madde</i>	53
<i>Yetmişikinci Madde</i>	53
<i>Yetmişüçüncü Madde</i>	54
<i>Yetmişdördüncü Madde</i>	54
<i>Yetmişbeşinci Madde</i>	54
<i>Yetmişaltıncı Madde</i>	54
<i>Yetmişyedinci Madde</i>	55
<i>Yetmişsekizinci Madde</i>	55

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Yetmişdokuzuncu Madde</i>	55
<i>Sekseninci Madde</i>	55
<i>Seksenbirinci Madde</i>	56
<i>Seksenikinci Madde</i>	56
<i>Seksenüçüncü Madde</i>	56
<i>Seksendördüncü Madde</i>	56
<i>Seksenbeşinci Madde</i>	56
<i>Seksenaltıncı Madde</i>	57
<i>Seksenyedinci Madde</i>	58
<i>Seksensekizinci Madde</i>	58
<i>Seksendokuzuncu Madde</i>	58
<i>Doksanıncı Madde</i>	60
<i>Doksanbirinci Madde</i>	60
<i>Doksanikinci Madde</i>	61
<i>Doksandördüncü Madde</i>	61
<i>Doksanbeşinci Madde</i>	61
<i>Doksanaltıncı Madde</i>	62
<i>Doksanyedinci Madde</i>	62
<i>Doksansekizinci Madde</i>	62
<i>Doksandokuzuncu Madde</i>	63
<i>Şuralar</i>	63
<i>Yüzüncü Madde</i>	63
<i>Yüzbirinci Madde</i>	64
<i>Yüzikinci Madde</i>	64
<i>Yüzüçüncü Madde</i>	64
<i>Yüzdördüncü Madde</i>	64
<i>Yüzbeşinci Madde</i>	65
<i>Yüzaltıncı Madde</i>	65

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Rehber veya Rehberlik Şurası</i>	67
<i>Yüzyedinci Madde</i>	67
<i>Yüzsekizinci Madde</i>	68
<i>Yüzdokuzuncu Madde</i>	68
<i>Yüzonuncu Madde</i>	68
<i>Yüzonbirinci Madde</i>	70
<i>Yüzonikinci Madde</i>	71
<i>Yürütme Gücü</i>	71
<i>1.Bölüm:Cumhurbaşkanlığı</i>	71
<i>Yüzonüçüncü Madde</i>	72
<i>Yüzondördüncü Madde</i>	72
<i>Yüzonbeşinci Madde</i>	72
<i>Yüzonaltıncı Madde</i>	72
<i>Yüzonyedinci Madde</i>	73
<i>Yüzonsekizinci Madde</i>	73
<i>Yüzondokuzuncu Madde</i>	73
<i>Yüzyirminci Madde</i>	74
<i>Yüzyirmibirinci Madde</i>	74
<i>Cumhurbaşkanı,İslami Şura Meclisi'nde Yüksek Yargı Gücü Başkanı ve Anayasayı Denetim Şurası üyelerinin de hazır bulundukları bir oturumda,sırasıyla and içer ve şu yemin metnini imzalar:“Bismillahirrahmanirrahim</i>	74
<i>Yüzyirmiikinci Madde</i>	75
<i>Yüzyirmiüçüncü Madde</i>	75
<i>Yüzyirmidördüncü Madde</i>	75
<i>Yüzyirmibeşinci Madde</i>	76
<i>Yüzyirmialtıncı Madde</i>	76

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Yüzyirmiyedinci Madde</i>	76
<i>Yüzyirmisekizinci madde</i>	77
<i>Yüzyirmidokuzuncu Madde</i>	77
<i>Yüzotuzuncu Madde</i>	77
<i>Yüzotuzbirinci Madde</i>	77
<i>Yüzotuzikinci Madde</i>	78
<i>Yüzotuzüçüncü Madde</i>	78
<i>Yüzotuzdördüncü madde</i>	79
<i>Yüzotuzaltıncı Madde</i>	80
<i>Yüzotuzyedinci Madde</i>	80
<i>Yüzotuzsekizinci madde</i>	80
<i>Yüzotuzdokuzuncu Madde</i>	81
<i>Yüzkırkıncı Madde</i>	81
<i>Yüzkırkbirinci Madde</i>	81
<i>Yüzkırkikinci Madde</i>	82
<i>Yüzkırküçüncü Madde</i>	82
<i>Yüzkırkdördüncü Madde</i>	82
<i>Yüzkırkbeşinci Madde</i>	82
<i>Yüzkırkaltıncı Madde</i>	83
<i>Yüzkırkyedinci Madde</i>	83
<i>Yüzkırksekizinci Madde</i>	83
<i>Yüzkırkdokuzuncu Madde</i>	83
<i>Yüzellinci Madde</i>	84
<i>Yüzellibirinci Madde</i>	84
<i>Dış Siyaset</i>	84
<i>Yüzelliikinci Madde</i>	85
<i>Yüzelliüçüncü Madde</i>	85
<i>Yüzellidördüncü Madde</i>	85

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

<i>Yüzellibeşinci Madde</i>	85
<i>Yargı Organı</i>	86
<i>Yüzellialtıncı Madde</i>	86
<i>Yüzelliyedinci Madde</i>	86
<i>Yüzellisekizinci Madde</i>	87
<i>Yüzellidokuzuncu Madde</i>	87
<i>Yüzaltmışıncı Madde</i>	87
<i>Yüzaltmışbirinci Madde</i>	88
<i>Yüzaltmışikinci Madde</i>	88
<i>Yüzaltmışüçüncü Madde</i>	88
<i>Hakimin nitelik ve şartları fıkıh ölçülerine uygun olarak kanun ile belirlenir.</i>	89
<i>Yüzaltmışdördüncü Madde</i>	89
<i>Yüzaltmışbeşinci Madde</i>	89
<i>Yüzaltmışaltıncı Madde</i>	89
<i>Yüzaltmışyedinci Madde</i>	90
<i>Yüzaltmışsekizinci Madde</i>	90
<i>Yüzaltmışdokuzuncu Madde</i>	90
<i>Yüzyetmişinci Madde</i>	90
<i>Yüzyetmişbirinci Madde</i>	91
<i>Yüzyetmişikinci Madde</i>	91
<i>Yüzyetmişüçüncü Madde</i>	92
<i>Yüzyetmişdördüncü Madde</i>	92
<i>Onüçüncü Fasal</i>	93
<i>Yüksek Güvenlik Konseyi</i>	93
<i>Yüzyetmişaltıncı Madde</i>	93
<i>Anayasa'daki düzenlemeler</i>	95
<i>Yüzyetmişyedinci Madde</i>	95

Bismillahirrahmanirrahim

“Şüphesiz resullerimizi apaçık delillerle gönderdik ve onlarla birlikte kitab ve mizan indirdik, insanlar dos-doğru davransınlar diye.”¹

Giriş

İran İslam Cumhuriyeti anayasası, toplumun İslami ilke ve kurallarda temelini bulan kültürel, toplumsal, siyasi ve iktisadi dayanaklarının belirticisi olup İslam ümmetinin içten dileğini yansıtır.

İran'ın büyük İslami inkılabının mahiyeti ve Müslüman halkın başlangıçtan zafere kadar halkın tüm tabakalarına işleyici ve sarsıcı sloganlarda belirginleşen savaşım yöntemi, bu temel dileği somutlaştırmış olup şimdi bu büyük zaferin tan atışında milletimiz olanca varlığı ile ona ulaşmayı istemektedir.

Son yüzyılda İran'da meydana gelen diğer hareketler karşısında bu inkılabın temel özelliği belirli bir öğretiyeye (doktrine)bağlı ve islami oluşudur.Müslüman İran milleti istibdada karşı olan meşrutiyet ile emperyalizme karşı olan petrolün millileştirilmesi çabalarından sonra, bu hareketlerin başarısızlığının temel ve somut sebebini, savaşımın öğretiyeye bağlı olmayışının meydana getirdiği gerçeği gibi değerli bir tecrübeye erişti.

¹ Hadid/25

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Her ne kadar son hareketlerde İslami düşünce çizgisi ve radikal din bilginlerinin önderliği başlıca ve temel katkıyı üstlenmiş idiyse de, bu savaşımın öz İslami konumlardan uzak oluşu dolayısıyla hareketler tez elden duraksamaya sürüklendi.

Sonunda milletin uyanık sezgisi yüce taklid makamı Hz. Ayetullahi'l-Uzma İmam Humeyni'nin önderliğinde İslami ve öğretiyeye bağlı gerçek devrim çizgisini izleme gereğini kavradı ve bu kez halk hareketlerinin her zaman ön saflarında yer almış olan ülkenin din bilginleri,görev bilincine sahip yazar ve aydınları,onun önderliğinde yeni bir atılım kazandı.

İran Milleti'nin son devriminin başlangıcı Hicri- Kameri 1382 olup,Hicri-şemsi 1341(Miladi 1962)tarihine tekabül eder.

Devrimin Doğuşu

İran'ın evrensel emperyalizme siyasi ve ekonomik bağımlılığının güçlendirilmesi yolunda bir adım demek olan Amerikan düzeni “Ak devrim” ile mevcut istibdad-zulüm yönetimine karşı İmam Humeyni'nin ezici itirazı,milletin tek vücut halinde hareketine neden oldu ve bunun sonunda 1963 Haziran'ında İslam ümmetinin gerçekte bu yaygın ve ulu devriminin başlangıç noktası demek olan büyük ve kanlı devrimi, İslami önderlik sıfatı ile İmam'ın başkanlığını tesbit etti,güçlendirdi ve O'nun

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

utanç verici kapitülasyon kanununa(Amerikalı müstehşarların dokunulmazlığına)itiraz etmelerinden sonra, ümmetin İmam ile olan güçlü bağılılığı böylece süreklilik kazandı ve müslüman millet ve özellikle sorumluluk bilincine sahib aydınlar ve mücadeleci din adamları sürgün,zindan, işkence ve idamlara rağmen yollarını sürdürdüler.

Bu arada toplumun aydın ve sorumlu tabakası camii,medrese ve üniversiteler platformunda aydınlatma faaliyetine girişti ve İslam'ın inkılabçı ve feyizli mektebinden ilham alarak müslüman milletin mücadeleci ve öğretiyeye bağlı kavrayış ve bilinç düzeyini yükseltme yolunda sürekli ve verimli bir uğraşa başladı.

İslami hareketi bastırmaya Feyziye medresesi,üniversiteler ve bütün coşkulu inkılab ocaklarına canicesine saldırılarla başlayan istibdad düzeni, canavarca girişimlerinin en ümitsizcesiyle halkın hışmından kurtulmaya çalıştı ve bu arada idam mangalarının uyguladıkları ortaçağ işkenceleri ve uzun süreli hapisler, müslüman milletimizin güçlü azminin nişanesi olarak savaşı sürdürmek için ödediği bedeli meydana getiriyordu. Seher çağları infaz meydanlarında”Allah-u Ekber”haykırıışları ile başveren veya sokakta ve çarşıda düşman kurşunlarına hedef olan yüzlerce genç ve imanlı kadın ve erkeğin kanı, İran İslam inkılabının devam ettirilmesini sağladı.İmam'ın çeşitli meselelerde ardarda yaptığı bildirim ve duyuruları İslam ümmetinin kavrayış ve azmine alabildiğine derinlik ve yaygınlık verdi.

İslami Yönetim

İstibdad yönetiminin boğuntu ve bulantısının doruğunda İmam Humeyni tarafından açıklanan “Velayeti fakih” ilkesine dayalı İslami hükümet düşüncesi, müslüman halka somut ve tutarlı yeni bir amaç verdi. İslami öğretilerine bağlı mücadelenin özgün yolunu açtı ve böylece bilinçli ve müslüman savaşımların ülke içinde ve dışındaki uğraşlarını daha yoğun kıldı.

İnkılab süreci bu çizgi sonucunda ülke içinde günden güne artan baskı ve boğuntu dolayısıyla halkın hoşnutsuzlukları, hışmının şiddeti ve dış dünyaya karşı mücadeleci din bilginleri ve üniversitelilerin yaptığı açıklama ve aydınlatmalar, rejimin egemenlik dayanaklarını şiddetle sarstı ve çaresiz rejimi ve efendilerini baskıyı ve boğuntuyu azaltmaya, sözde ülkenin siyasi ortamına serbestlik getirmeye mecbur etti. Ta ki kaçınılmaz düşüşlerini önlemek için akıllarınca bir emniyet kapıcılığı açmış olsunlar.

Fakat içerenilmiş, bilinçli ve kesin karara varmış olan millet İmam'ın kesin ve sarsılmaz önderliğinde muzaffer ve tek vucut halindeki ayaklanmalarını yaygın ve kapsamlı bir biçimde başlattı.

Milletin Hışmı

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Din Bilginlerinin ve özellikle İmam Humeyni'nin saygıdeğer makamına dil uzatma niteliğinde olan bir makale 7 ocak 1978'de hakim rejim tarafından yayınlatıldı ve bu, hareketi hızlandırdı.

Tüm ülkede halkın hışmının patlayışına yol açtı ve rejim halkın yanardağlaşan hışmını dizginlemek için bu karşı koyucu ayaklanmayı boğmaya ve ezmeye çabaladı.

Fakat bu davranış inkılabın damarlarında daha fazla kan dolaşımına yol açtı ve inkılab şehidlerini anmak için yapılan yedinci ve kırkıncı yas günü toplantılarında devrimin nabız vuruşları ülkede baştanbaşa bir hareket, canlılık, hararet ile alabildiğine ve tek vücut halinde bir coşku kazandırdı ve halkın hareketinin sürekliliği ve sürdürülmesi amacıyla bütün devlet kuruluşları dayanışmalı iş bırakımıyla ve sokak gösterilerine katılarak eylemli işbirliği yapmaya çalıştılar.

Dini ve siyasi bütün tabaka ve saflarda kadın ve erkeklerin yaygın ve kapsamlı dayanışmaları bu mücadelede gözalıcı biçimde belirleyici etken oldu ve özellikle kadınlar görünür şekilde bu büyük cihadın her sahnesinde eylemli ve yangın olarak hazır bulundular.

Bir kadını, kucağında çocuğu ile makinalı tüfek namlularına ve savaş meydanına atılır gösteren sahneler savaşta toplumun bu büyük tabakasının ana ve belirleyici katkısı bulunduğunu açıklamakta idi.

Milletin Ödediği Bedel

Devrim fıdanı, bir yıldan biraz fazla süren sürekli ve kesintisiz mücadele sürecinde altmışbinden fazla şehidin kanının bereketi sayesinde ve yüzbin yaralı ve ma'lul ile milyarları bulan büyük bir zarara rağmen “bağımsızlık, hürriyet, İslami yönetim!” haykırıışları arasında meyva verdi ve nazik-heyecanlı devrim aşamalarında imana, vahdete ve önderlik konusunda kuşkusuzluğa ve ayrıca milletin fedakarlığına dayanarak zafere ulaşan bu büyük devrim, bütün emperyalist hesapları, ilişkileri ve dayanakları ezip geçmeyi başardı ve kendi türünde yeryüzündeki yaygın kapsamlı halk devrimleri arasında yeni bir dönemin başlangıcı oldu.

10/11 Şubat 1979 Şah rejiminin temelini çökmesi günleri oldu ve içteki istibdad ile ona dayanan dış sultayı kırdı ve müslüman halkın öteden beri dileği olan İslami yönetimin doğuşu, nihai zafer müjdesini verdi.

İran milleti tek vucud olarak ve taklid mercilerinin, İslam bilginlerinin ve önderlik makamının katılımı ile İslam Cumhuriyeti hakkındaki halk oylamasında İslam Cumhuriyeti'nin yeni nizamının kurulması konusundaki son ve kesin kararı açıkladı ve %98 gibi bir çoğunlukla İslam Cumhuriyeti nizamına olumlu oy verdi.

Şimdi İran İslam Cumhuriyeti'nin anayasası toplumun siyasi, içtimai, kültürel iktisadi konum ve ilişkilerinin açıklayıcısı sıfatıyla, islami yönetimin temellerini

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

güçlendirme yolunun açıcısı ve önceki tağuti rejimin viranelerinde devlet nizamının yeni tasarısının göstericisi olmalıdır.

İslam'da Yönetim Biçimi

İslami bakış açısından devlet, toplumun içinde sınıflaşmadan veya bir ferdin veya zümrenin sultanından dolayı oluşan bir şey değildir; aksine inanç ve düşünce birliğine sahip bir milletin siyasi ülküsünün somutlaşmasıdır ki düşünce ve inanç değişimlerinin akışında yolunu nihai hedefe (Allah'a) doğru açmak için kendisini örgütler: Milletimiz devrimci gelişiminin akışında tağuti toz ve paslardan arındı ve yabancı düşünce bulaşıklarından özünü temizledi ve özgün İslami dünya görüşünün ve düşüncesinin konumlarına döndü ve şimdi kendi örnek İslami toplumunu kurmakta karar kılmıştır.

Böyle bir dayanak üzerinde anayasanın görevi devrimin inanç temellerine nesnellik kazandırmak ve İslam'ın üstün ve evrensel değerlerinin gelişeceği şartları sağlamaktır.

Anayasa, bütün mustaz'afaların müstekbirlere karşı zaferini hedefleyen bir hareket demek olan İran İslam Devrimi'nin İslami muhtevasını gözönüne alarak, bu inkılabın ülke içinde ve dışında sürdürülmesi ortamını sağlar ve özellikle diğer halk ve İslami hareketlerle milletlerarası alanda ilişkileri geliştirmeye çalışır ki, onları tek dünya ümmeti yoluna hazırlasın.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

“Şüphesiz bu sizin ümmetiniz tek bir ümmettir ve ben rabbinizim, bana ibadet edin.”(Enbiya/92)

Böylece de bütün yeryüzünde yoksun ve zulüm altında olan milletlerin kurtuluş savaşımı, sürdürülmesi gereken düzeye erişsin.

Bu büyük devrimin mahiyetini gözönüne tutarak anayasa, her türlü fikri ve toplumsal istibdad ile iktisadi ayrıcalıklı tekelciliği ortadan kaldırmayı üstlenir ve istibdad sisteminden uzaklaşıp, karar verme yetkisini direkt halkın eline verme doğrultusunda çaba harcar

“(Peygamber onların)Ağır yüklerini ve üzerlerindeki zincirleri kaldırmakta.(A’raf/157)

Bizzat toplumu örgütlemenin dayanağı demek olan siyasi konum ve temellerin belirtilmesi faaliyetinde öğretiye bağlı görüş gereğince salihler hükümet ve ülke idaresini üstlenirler.

“Şüphesiz yeryüzüne salih kullarım varis olur.”

Dolayısıyla, toplum yönetiminin ilkelerini açıklayacak olan yasama, Kur’an ve sünnet yörüngesinde döner. Demek oluyor ki adil, dürüst ve sorumluluk bilincine sahip İslam bilginleri(adil fakihler) tarafından gözetim, vazgeçilmez ve zorunlu bir husustur.

Yine siyasi örgütlemenin amacı, insanın kabiliyetlerinin ilahi ölçülere uygun boyutlarca(Allah’ın ahlakı ile ahlaklanınız.)belireceği ve gelişeceği bir ortamın sağlanması için insana ilahi nizamla doğru hareket olgunluğunun sağlanmasıdır.

“Ve geri dönüp varış Allah’adır.”

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Bu da ancak toplumun değişim süreci içinde toplumun bütün unsurlarının yaygın ve eylemli işbirliği ile gerçekleşir.

Bu husus gözönünde tutularak anayasa böyle bir işbirliği ortamını, bütün belirleyici ve siyasi karar verme aşamalarında topluluğun her ferdi için sağlar ki, insanın gelişim sürecinde her bir ferd bizzat uğraş içinde olgunlaşma, yükselme ve başkalarına önderlik etmekten sorumlu kılınsın.

Bu da esasen yeryüzünde mustaz'afların siyasi iktidarının gerçekleşmesi demek olacaktır. "Bizse yeryüzünde horlananlara lütfetmeyi, onları önder ve varis kılmayı dilemekte idik." (Kasas/5)

Adil Fakih'in Velayeti

Velayet-i Emr ve sürekli İmamet ilkesine dayanarak anayasa ,gerekli şartları haiz olup halk tarafından önder olarak tanınmış bulunan bir fakihin rehberliğinin gerçekleşmesi için gerekli ortamı hazırlar. İşlerin yürütülmesi Allah için alim olan ve O'nun helal ve haramını bilmede güvenilir kişilerin elindedir ki, çeşitli kuruluşların asli İslami ödevlerinden sapmamalarını güvence altına alabilsin.

İktisad Amaç Değil, Araçtır.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İktisadi ilkelerin güçlendirilmesinde aslolan insanın olgunlaşma ve gelişme süreci boyunca ihtiyaçlarının giderilmesidir; yoksa diğer iktisadi nizamlarda olduğu gibi servetin temerküzü çoğalması ve kazanç hırsı değildir.

Çünkü maddeci mekteplerde iktisad bizzat hedeftir ve bu sebeble olgunlaşma aşamaları sırasında iktisad yıkılma ve bozulma ve yok olma etkeni olmaktadır. Oysa İslam'da iktisad, sadece bir araçtır ve araçtan amaca ulaşma yolunda da daha yararlı olmaktan başkaca bir şey beklenemez. Bu açıdan İslam'ın iktisadi programı, çeşitli ölçülerdeki insan üreticiliğinin ortaya çıkması için gerekli ortamın hazırlanmasıdır. Bu sebeble eşit ve oranlı imkanların sağlanması, herkese iş bulunması ve tekamül hareketinin sürdürülebilmesi için zorunlu ihtiyaçların giderilmesi islam devletinin yükümlülüğündedir.

Anayasada Kadın

İslami toplumsal ilkelerin belirlenmesi sırasında şimdiye kadar her yönden baş gösteren dış sömürünün hizmetinde bulunmuş olan insani güçler asli hüviyetlerine ve insan haklarına kavuşmaktadırlar ve bu kavuşma sırasında şimdiye kadar tağuti nizamda daha çok zulüm görmüş olan kadınların daha geniş oranda haklarına kavuşacakları doğaldır. Aile, toplumun temel birimi ve insanın olgunlaşması ve yücelmesinin asli ocağıdır ve aile kurulmasında insanın gelişme ve olgunlaşma hareketi için gerekli ortamın temel hazırlayıcısı olan inanç ve

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

amaç uyuşması temel ilke olup bu gayeye ulaşılması için imkanların sağlanması İslam devletinin ödevlerindedir. Aile biriminin bu şekilde ele alınması karşısında kadın nesne olmaktan veya tüketim düşkünlüğü ve emperyalizmin hizmetinde bir araç olmaktan çıkıp İslami öğretiye bağlı insanlar yetiştirmek için yüce ve değerli analık ödevini tekrar üstlenmekle hayatın faal alanlarında öncü ve bizzat erkeklerin mücadele arkadaşı olur ve sonuçta daha önemli bir sorumluluk yüklenir. İslami açıdan da daha üstün bir değer ve saygınlıktan yararlanır.

Öğretiye Göre Ordu

Ülkenin savunma güçlerinin kurulması ve donatılmasında, iman ve öğretinin ilke ve kural olmasına dikkat edilir; bu sebeble İslam Cumhuriyeti Ordusu ve Devrim Muhafızları yukarıda belirtilen amaca uyularak kurulur ve yalnız sınırların korunması görevi değil, İslami görevinin yüklediği ödevi, diğer deyişle Allah yolunda cihad ve Allah'ın kanununun yeryüzünde egemenliğinin yayılması uğrunda savaşımları da üstlenirler.

“Siz de onlara karşı olanca gücünüzle kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki bunlarla Allah'ın düşmanını ve düşmanınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip, sizin bilmediklerinizi korkutasınız.”(Enfal/60)

Anayasada Yargı

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İslami hareket çizgisi içinde insanların haklarını korumakla ilişkili olan ve İslam ümmeti içinde yer yer belirebilecek sapmaların önlenmesi amacını güden yargı sorunu hayati bir iştir.

Bu sebeble İslami adalete dayanan ve adil ve dinin incelikli ilkelerini bilen hakimlerden oluşan bir yargı düzeninin kurulması ön görülmüştür.

Bu düzenin, İslami öğretiyeye bağlı olmasındaki dikkat ve temel duyarlılık dolayısı ile her türlü sağlıksız bağlantı ve ilişkilerden uzakta olması gerekir. “İnsanlar arasında hükmettiğinizde adalet ile hükmedin.”(Nisa/58)

Yürütme Gücü

Yüretme gücü, topluma hakim adilane bağlantı ve ilişkiler düzeyine erişme amacı ile İslami hüküm ve kararların yerine getirilmesine ilişkin olması dolayısıyla taşıdığı özel önem ve hayatın nihai hedefine erişmek için ortam hazırlanması diye ifade edilen bir hayati sorunun ortaya çıkardığı zaruret dolayısıyla İslam toplumunun kurulması yolunun açıcısı olmalıdır. Sonuç olarak bu hedefe ulaşma çabasını engelleyen veya yaralayan her türlü köstekleyici nizamın tutsağı oluş, İslami açıdan redde mahkum olacaktır.

Bu sebeble tağuti egemenliklerin ürünü olan bürokrasi nizamı şiddetle reddedilecektir ki, idari görevlerin görülmesinde daha üstün verim ve elverişlilik ve daha

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

çok sürat sağlayan bir yürütme düzeni meydana gelebilsin.

Kitle İletişim Araçları(Medya)

Kitle iletişim araçları (medya)İslam İnkılabının gelişim süreci doğrultusunda İslami kültürü yayma görevini üstlenmelidir .

Ayrıca bu alanda farklı düşüncelerin sağlıklı biçimde karşı karşıya gelmesinden yararlanmaya çalışmalı, yıkıcı ve İslam'a aykırı alışkanlıkların yayılması ve sürümlendirilmesinden titizlikle sakınmalıdır.

İnsanoğullarının hürriyeti ve saygınlığını hedeflerinin başı bilen ve insanın olgunlaşma ve gelişme yolunu açan böyle bir kanunun ilkelerinin izlenmesi ödevi herkese düşer.

İslam ümmetinin işbilir ve mümin sorumluları, işler üzerinde sürekli denetimin seçimi yolu ile İslam toplumunun kurulmasında katkıda bulunurlar .

Böylece örnek İslam toplumunu kurarak bütün insanlığa örnek ve tanık olmayı başaracaklarını umarlar.

“Ve böylece sizi orta ümmet kılmışızdır ki, insanlığa tanık olasınız.(Bakara/143)

Temsilciler

Uzmanlar Meclis(Meclis-i Hubregan)halkın temsilcilerinden oluşarak devletçe hazırlanan ön tasarı ile çeşitli

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

halk zümrelerinden gelen bütün teklifleri incelemek suretiyle yüzyetmişyedi maddeyi kapsayan ondört fasılda, İslam'ın öğretisinin temellerini açıklayan ve ikamet eden Peygamber-i Ekrem'in (S) hicretinin onbeşinci yüzyılıının başlangıcında bu çağın mustaz'aflarının evrensel egemenliklerinin ve müstekbirlerinin tam yenilgisinin çağı olması ümidi ile anayasanın yukarıda açıklanan hedef ve amaçlarla derlenip düzenlenmesi işini sona erdirdi.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İran İslam Cumhuriyeti'nin Anayasası

Birinci Fasıll Genel İlkeler

Birinci Madde

İran devleti İslam Cumhuriyeti'dir ki, İran milleti, Kur'an'ın hak ve adil yönetimine öteden beri olan inancına dayanarak, saygıdeğer taklid makamı Ayetullahi'l-Uzma İmam Humeyni'nin önderliğindeki muzaffer İslam inkılabının arkasından 30-31 Mart 1979'da oy hakkı olanların tümünün %98.2 çoğunluğu ile ona olumlu oy vermiş bulunmaktadır.

İkinci Madde

İslam Cumhuriyeti;

1-Tek ilah'a(lailaheillallah)ve egemenlik ile yasama yetkisinin O'na mahsus bulunduğuna ve O'nun emrine uyma gereğine,

2-İlahi vahye ve O'nun kanunların açıklanmasındaki temel etkinliğine,

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

3-Ahirete ve onun insanın Allah'a doğru gelişim çizgisindeki yapıcı etkinliğine,

4-Hilkat(yaratılış) ve yasmada (İlahi kanunların konulmasında)ilahi adalete,

5-Sürekli imamet ve rehberliğe ve onun İslam inkılabının sürdürülmesindeki temel etkinliğine,

6-İnsanın yüce saygınlık ve değerine, onun Allah karşısında sorumluluğu ile birlikteki hürriyetine ve iman esasına dayanan bir nizamdır ki;

a)Gerekli şartları haiz fakihlerin Kitap ve Masumların(hepsi üzerine Allah'ın selamı olsun)sünneti esasına dayanan sürekli içtihatları,

b)İnsanlığın ileri düzeydeki ilim, fen ve deneylerinden yararlanma ve bunların ilerletilmesi çabası,

c) Her türlü zulmün ve zulme boyun eğmenin bertaraf edilmesi yolu ile dürüstlük, adalet ve siyasi, iktisadi, içtimai ve kültürel bağımsızlığı ve milli dayanışmayı sağlar.

Üçüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti devleti, ikinci maddede anılan hedeflere ulaşma uğrunda, aşağıdaki hususlar için bütün imkanlarını kullanmakla görevlidir:

1- Ahlaki erdemlerin iman ve takvaya dayanarak olgunlaşması için elverişli ortamın hazırlanması, fesat ve suçluluğun bütün görünüşleri ile savaşım.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

2- Genel bilgi düzeyinin, basından ve toplu haberleşme araçlarından ve diğer araçlardan sağlıklı biçimde yararlanılarak her alanda yükseltilmesi.

3- Her düzeyde herkese parasız öğrenim, eğitim ve beden eğitimi ile yüksek öğrenim imkanlarının yaygınlaştırılması.

4-Bilim, fen (teknik), kültür ve İslami bilgilerin bütün alanlarında inceleme, araştırma ve yeni sonuçlara varma yeteneklerini, araştırma ve araştırmacıları teşvik merkezleri kurarak güçlendirme.

5-Emperyalizmin tümüyle kovulması ve yabancılardan nüfuzunun önlenmesi.

6)Her türlü istibdat, bencillik ve(zorba) tekelciliğin yok edilmesi.

7- Kanun çerçevesinde siyasi ve toplumsal hürriyetlerin sağlanması.

8)Halkın tümünün kendi siyasi iktisadi, içtimai ve kültürel yazgısının belirlenmesine katılması.

9-Yersiz ayırım ve ayrıcalıkların kaldırılması ve herkes için maddi ve manevi her alanda adilane imkanlar sağlanması.

10-Sağlıklı yönetim düzeni kurulması ve zorunlu olmayan örgütlerin ilga edilmesi.

11-Milli savunma yapısı, bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve İslami nizamın korunması için genel askeri öğrenim yolu ile güçlendirilmesi.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

12-Eşitliğin sağlanması, yoksulluğun giderilmesi, beslenme, barınma, çalışma, sağlık ve toplumsal güvenlik alanlarındaki her türlü yoksulluğun ortadan kaldırılması için İslami ilkelere uygun sağlıklı ve adilane bir iktisadın temellerinin atılması.

13-Bilim,teknik, sanayi, tarım,askerlik ve benzeri alanlarda kendine yeterliğin sağlanması.

14-Kadın erkek her ferdin her yönden haklarının sağlanması, herkese adilane yargı güvenliğinin kurulması ve herkesin kanun karşısında eşitliği.

15-Tüm halk içinde İslam kardeşliği ve genel yardımlaşmanın genişletilmesi ve güçlendirilmesi.

16-Ülkenin dış siyasetinin İslam ölçülerine dayanılarak düzenlenmesi, bütün müslümanlara karşı kardeşlik ödevlerinin üstlenilmesi ve yeryüzü mustazaflarının, elden gelen imkanların esirgenmeksizin korunması.

Dördüncü Madde

Medeni, cezai, mali, iktisadi, idari, kültürel askeri, siyasi ve diğer bütün kanun ve kararlar İslami ölçülere dayanmalıdır.

Bu madde kayıtsız şartsız olarak anayasanın bütün maddelerinin ve diğer kanun ve kararların üstündedir ve bu hususun tesbiti ve belirlenmesi, Denetim Şurası'nın (Şura-i Nigehban)mensubu olan fakihlerin uhdesindedir.

Beşinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Hız.Mehdi'nin (A)gaybeti zamanında İran İslam Cumhuriyeti'nde Velayet-i emr ve İmamet-i ümmet adil, takva sahibi, zamanın icablarını bilen, gözüpek, becerikli, tedbirli ve halk çoğunluğunun önder bilip kabul ettiği bir fakihin uhdesindedir.

Hiç bir fakih bu çoğunluğu elde edemediği takdirde önder veya yukarıdaki şartları haiz fakihlerden meydana gelen rehberlik şurası yüzyedinci maddeye uygun olarak onu üstlenir.

Altıncı Madde

İran İslam Cumhuriyet'inde ülke işlerinin, seçimler yoluyla, Cumhurbaşkanı , Milli Şura Temsilcileri'nin seçimi, şuraların üyeleri ve benzer heyetlerin üyeleri veya anayasanın diğer maddelerinde belirtilen hususlar halk oyu yolu ile, genel oya dayanılarak yürütülmesi gerekir.

Yedinci Madde

Kur'an'ın, “Ve işleri aralarında şura-dayanışma ile dir.”(Şura/38)”buyruğu ile “Emr'de istişare et.”(Al-i İmran/159)buyruğu gereğince Milli Şura Meclisi ile eyalet, il, kent, bucak, mahalle ve köy şuraları, ülkenin karar ve yönetim organlarındandır. Şuraların nerede ve nasıl kurulacaklarına, yetki ve ödevlerinin sınırlarını anayasa ve buna dayanarak çıkartılan kanunlar belirler.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Sekizinci madde

İran İslam Cumhuriyeti'nde hayra çağırma, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma, halk içinde fertlerin birbirine karşı ilişkilerinde ve devlet ile halk ilişkisinde karşılıklı olarak herkese ait bir ödevdir.

Bu ödevin şartları, sınırları ve niteliği ise kanunla belirlenir.

“İnanan erkek ve kadınların bir bölümü, diğerinin velisidirler, iyiliği emrederler, kötülükten nehyederler.”(Tevbe/71)

Dokuzuncu Madde

İran İslam Cumhuriyeti'nde hürriyet, bağımsızlık, birlik ve beraberlik ve ülkenin toprak bütünlüğü birbirinden ayrılık kabul etmezler. Bunların korunması devletin ve milletin her bir ferdinin ödevidir. Hiçbir ferd, zümre veya makam hürriyetten yararlanma adı altında İran'ın siyasi, kültürel, iktisadi ve askeri bağımsızlığı ve toprak bütünlüğüne karşı en küçük bir ihlalde bulunamaz ve hiç bir makam ülke bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü koruma adı altında meşru hürriyetleri kanun ve kararlar ile de olsa yürürlükten kaldıramaz .

Onuncu Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Aile, İslam toplumunun temel birimi olduğuna göre bütün kanun, karar ve ilgili planların aile kurulmasının kolaylaştırılması, onun kutsallığını gözetilmesi ve korunması ile aile ilişkilerinin İslami hukuk ve ahlak temeline oturtulması yönünde olması gerekir.

Onbirinci Madde

“Şüphesiz bu sizin ümmetiniz tek bir ümmettir ve ben rabbinizim, bana ibadet edin.”(Enbiya/92) ayet-i kerimesi hükmünce bütün müslümanlar tek bir ümmettir ve İran İslam Cumhuriyeti devleti, İslami devletlerin kuruluşu ve birleşmesi temeline genel siyaseti yerleştirmekle ve İslam dünyasının siyasi, iktisadi ve kültürel birliği gerçekleşinceye değin sürekli çaba harcamakla ödevlidir.

Onikinci Madde

İran’ın resmi dini İslam ve Caferi-i İsna-aşeri mezhebidir ve bu madde sonsuza değin değiştirilemez. Hanifi, Şafii Maliki, Hanbeli ve Zeydiye gibi diğer İslam mezhepleri de tam saygınlığı haizdirler ve bu mezheblerin mensubları kendi fıkıhlarına göre dini merasim icrasında serbesttirler ve dini eğitim ve öğretimleri ile ahval-i şahsiye (evlenme, boşanma, miras ve vasiyet) ve mahkemelerde buna ilişkin davalarda resmen tanınmış olup, bu

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

mezheplerden herhangi birinin çoğunlukla olduğu yörelerde şuraların yetki sınırı içindeki mahalli(yerel)kararlar diğer mezheb mensublarının haklarına rivayet edilmek kaydı ile, o mezhebe uygun olacaktır.

Onüçüncü madde

Yalnız Zerdüşti, Musevi, Hristiyan İranlılar kanun dairesinde dini merasimlerini icrada serbest olan azınlıklardır ve ahval-i şahsiye ile dini öğretimlerinde kendi yollarınca davranırlar.

Ondördüncü madde

“Allah sizinle dinde vuruşmayanlara ve sizi yurdunuzdan sürmeyenlere dürüst ve iyilik- güzellikle davranmanızı yasaklamaz Muhakkak ki Allah dürüst ve adil davrananları sever.”(Mümtahine/8)Ayet-i kerimesi geçince İran İslam Cumhuriyeti ve müslümanlar, gayr-i müslimlere İslam’ın iyi ahlak kuralları, dürüstlük ve adalet ile muamele ve onların insan haklarına riayet etmekle ödevlidirler. Bu madde islam ve İran İslam Cumhuriyeti aleyhine düzen ve girişimde bulunmayanlar hakkında geçerlidir.

İkinci Fasl

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Ülkenin Resmi dil, yazı ve bayrağı

Onbeşinci Madde

İran halkının resmi ve ortak dili ve yazısı Farsça'dır. Senetler, resmi metinler ve ders kitapları bu dil ve yazı ile olmalıdır.

Ancak mahalli ve kavmi dillerden basında ve kitle haberleşme araçlarında yararlanma ve okullarda bunun edebiyatının öğretilmesi Farsça'nın yanına serbesttir.

Onaltıncı Madde

Kur'an ve İslami ilimler ve mearif dili Arapça olduğuna ve Fars edebiyatı tamamen karışmış bulunduğuna göre bu dilin İlk dönemden sonra ve orta dönemin sonuna kadar her sınıf ve dalda öğretilmesi gereklidir.

Onyedinci Madde

Ülkenin resmi tarih başlangıcı İslam Peygamberi'nin (S) hicretidir ve Hicri-Şemsi ve Hicri-kameri tarihlerden (takvimlerden) her ikisi de geçerlidir. Ancak devlet işlerinde dayanak olan tarih Hicri-Şemsi'dir. Haftalık resmi tatil ise Cuma günüdür.

Onsekizinci Madde

İran'ın resmi bayrağı yeşil, beyaz ve kırmızı renklerden olup İslam Cumhuriyeti'nin özel alametini (simgesini) ve "Allah-u Ekber" şiarını taşır.

Üçüncü Fasl

Milletin Hakları

Ondokuzuncu Madde

Milletin bütün ferdleri hangi kavim ve kabilelerden olursa olsunlar, eşit haklardan yararlanırlar ve renk , ırk,dil ve benzeri etkenler ayrıcalık sebebi olamaz.

Yirminci Madde

Milletin her ferdi kadın veya erkek olsun kanun koruması açısından eşit durumdadırlar ve bütün insani, siyasi iktisadi, içtimai ve kültürel haklardan, İslami ölçülere uyularak yararlanırlar.

Yirmibirinci Madde

Devlet İslami ölçülere uyulmak üzere, her alanda kadının haklarını sağlamakla ve aşağıdaki hususları gerçekleştirmekle ödevlidirler:

1-Kadının kişiliğinin olgunlaşması ve maddi ve manevi haklarının canlandırılması için elverişli ortamın hazırlanması,

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

2-Özellikle gebelik ve çocuk bakımı açısından annelerin korunması ve bakıcısı olmayan çocukların korunması,

3-Ailenin özü ve sürekliliğinin korunması için yetkili mahkeme kurulması,

4-Dullar ile yaşlı ve kimsesiz kadınlar için özel içtimai güvenliğin sağlanması,

5-Şer'i velisi bulunmayan çocukların kanuni temsilciliğinin, diledikleri takdirde bu işe ehil olan annelerine verilmesi,

Yirmiikinci Madde

Kişilerin canı, malı, hakları, meskeni ve meslekleri, kanunun cevaz verdiği durumlar dışında taarruzdan masumdur.

Yirmiüçüncü Madde

İnançların araştırılması yasaktır ve hiçkimse sırf bir inanca sahib olmak yüzünden saldırı ve kınamaya hedef olamaz.

Yirmidördüncü Madde

Basın ve yayın, İslam'ın temel ilkelerini veya kamunun hukukunu ihlal etmedikçe, konuları açıklamada serbesttirler. Bunun ayrıntılarını kanun belirler.

Yirmibeşinci Madde

Mektupların denetlenmesi ve ulaştırılması, telefon konuşmalarının tesbit edilmesi ve açıklanması, telgraf ve teleks haberleşmesinin açıklanması, haberleşmenin önlenmesi ve ulaştırılması, gizli dinleme ve her türlü tecسس, kanun hükmü dışında yasaktır.

Yirmialtıncı Madde

Partiler, dernekler, siyasi ve sınıfsal kuruluşlar ile İslami kuruluşlar veya tanınmış dini azınlıklar bağımsızlık, hürriyet milli birlik, İslami ölçüler ve ilkeleri ile İslam Cumhuriyeti esasını ihlal etmedikçe serbesttirler. Hiç kimsenin bunlara katılması engellenemez ve kimse bunlardan birine katılmaya zorlanamaz.

Yirmiyedince Madde

İslam'ın temel ilkelerinin ihlal etmeme şartı ile ve silah taşınmaksızın yapılan her türlü toplantılar ve gösteri yürüyüşleri serbesttir.

Yirmisekizinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Herkes eğilimine göre olan ve İslam'a, kamu yararına ve başkalarının haklarına aykırı olmayan bir meslek seçilebilir.

Devlet, toplumun çeşitli mesleklere olan ihtiyaçlarını gözönünde tutarak, her ferd için çalışma imkanı ve meslek edinmek için eşit şartlar sağlar.

Yirmidokuzuncu Madde

Emeklilik, işsizlik yaşlılık, çalışamaz duruma gelmek, kimsesizlik, yolda kalmışlık ve beklenmedik olaylarda sağlık hizmetlerine, ilaca ve tıbbi bakıma ihtiyaç dolayısıyla sigorta veya buna benzer bir şekilde sosyal güvenliklikten yararlanmak herkese ait bir haktır.

Devlet kanunlara uygun olarak kamu gelirlerinden ve halkın katkısı ile sağlanacak gelirlerden yukarıdaki hizmet ve mali destekleri ülkedeki her bir ferde ayrı ayrı sağlamakla yükümlüdür.

Otuzuncu Madde

Devlet, eğitim ve öğretim imkanlarını parasız olarak ve orta öğrenim döneminin sonuna kadar bütün millet için sağlamakla ve yüksek öğrenim imkanlarını ülkenin kendine yeterliği sınırına kadar geliştirmekle ödevlidir.

Otuzbirinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İhtiyaca uygun meslek sahibi olmak İranlı her ferd ve ailenin hakkıdır. Devlet evleviyeti (önceliği) gözönünde tutarak daha fazla muhtaç olanlar, özellikle köylü ve işçiler için bu maddenin uygulanması ortamını hazırlar.

Otuzikinci Madde

Hiç kimse kanunun belirlediği hüküm ve usul dışında yakalanamaz. Tutuklama durumunda itham konusu, delilleri de zikredilerek zaman geçirmeksizin yazılı olarak itham edilene bildirilmeli ve duyurulmalıdır.

En çok yirmidört saat içinde ilk tutanaklar dosyası yetkili makamlara gönderilmeli ve yargılamanın en kısa bir zamanda başlaması sağlanmalıdır

Bu maddeye aykırı davranan kanun gereğince cezalandırılır.

Otuzüçüncü Madde

Hiç kimse kanunun belirlediği hallerin dışında ikamet ettiği yerden sürülemez veya ilgilendiği yerde ikamet etmesi engellenemez veyahut bir yerde ikamete zorlanamaz

Otuzdördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Hakkını arama her ferdin tartışılmaz hakkıdır ve herkes hakkını arama amacı ile yetkili mahkemelere başvurulabilir. Milletin her ferdinin bu mahkemelere başvurma imkanı bulunmalıdır. Hiç kimsenin kanun gereğince başvurma hakkını haiz bulunduğu mahkemeye başvurması engellenemez.

Otuz beşinci Madde

Her mahkemede davanın taraftarlarının kendisi için vekil tayin etme hakları vardır ve vekil(avukat) seçilebilecek durumda değil iseler onlara vekil tayin etme imkanları sağlanmalıdır.

Otuzaltıncı Madde

Ceza mahkumiyeti ve icrası ancak yetkili mahkeme yolu ile ve kanun gereğince olabilir.

Otuzyedinci Madde

Aslolan beraettir.(İnsanın suçu sabit olmadıkça suçsuzdur.)ve hiç kimse suçu yetkili mahkemede sabit olmadıkça kanun nazarında suçlu tanınamaz.

Otuzsekizinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İkrar elde etme veya bilgi edinmek için başvurulacak her türlü işkence yasaktır. Kişinin tanıklığa, ikrara veya and içmeye zorlanmasına cevaz yoktur ve bu türlü tanıklık, ikrar ve and içmeler değersiz ve geçersizdir. Bu maddeye aykırı davrananlar kanun gereğince cezalandırılırlar.

Otuzdokuzuncu Madde

Kanun hükmü ile yakalanan, tutuklanan, hapsedilen veya sürülen bir kimsenin şeref ve haysiyetine tecavüz, her ne suretle olursa olsun yasaktır ve cezalandırmayı gerektirir.

Kırkıncı Madde

Kimse hakkını kullanma eylemlerini, başkasına zarar verme veya genel yararları tecavüze araç kılamaz.

Kırkbirinci Madde

İran ülkesi vatandaşlığı her İranlının tartışılmaz hakkıdır ve devlet hiç bir İranlının vatandaşlığını kendi isteği olmadıkça veya başka bir ülkenin vatandaşlığına girmedikçe kaldıramaz.

Kırkikinci Madde

Yabancılar kanunların sınırları içinde İran vatandaşlığına girebilirler ve bu gibi kişilerin vatandaşlığının kaldırılması, başka bir devletin, onların vatandaşlığını kabul etmesi veya bizzat onların talep etmeleri ile mümkündür.

Dördüncü Fasl İktisad ve Mali İşler

Kırküçüncü Madde

Toplumun İktisadi bağımsızlığının sağlanması ve yoksulluk ile yoksunluğun kökten sökülmesi ve insanın ihtiyaçlarının, hürriyeti de korunarak olgunlaşma süreci içinde giderilmesi için, İran İslam Cumhuriyeti'nin ekonomisi aşağıdaki ilkelere dayanır:

1-Temel ihtiyaçlarının sağlanması:Herkes için mesken, yiyecek, giyecek, sağlık ilaç, eğitim ve öğrenim ve aile kurmak için gerekli imkanlar.

2-Tam anlamıyla bir istihdama ulaşma amacı ile, herkese çalışma şartları ve imkanları sağlamak.Hakeza çalışma gücü olmasına rağmen araç ve gereci bulunmayan herkese bu aracı elde etme imkanı sunmak, yardımlaşmak ve faizsiz kredi imkanları yaratmak gibi ya da diğer

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

meşru yolları hazırlamak.Ancak bunu yaparken servetin belli bir fert ya da zümrenin faydasına sunulmasının ya da devleti büyük bir patron durumuna getirilmesinin engellenmesi gerekmektedir. Bu girişim ülkenin genel planına hakim olan zorunluluklara uyularak her gelişim aşamasında gerçekleştirilmelidir.

3-Çalışma şekli, muhtevası ve saatleri her ferdin mesleki çabasına ek olarak kendisini manevi, siyasi ve içtimai yönden eğitime ve ülke önderliğine eylemli katılma ve beceri ve yeteneğini çoğaltma fırsat ve gücünü verecek şekilde olmak üzere ülkenin iktisadi programının düzenlenmesi,

4-Meslek seçme hürriyetine riayet edilmesi ve ferdlerin belirli bir işe zorlanmasının ve başkasının çalışmasında haksız çıkar sağlamanın önlenmesi

5-Başkasına zarar verme,tekeltirlik,ihtikar,faiz ve diğer batıl ve haram muamelelerin yasaklanması

6-İktisada ilişkin her olguda ve bu arada tüketim,yatırım,üretim,dağıtım ve hizmetlerde aşırı ve gereksiz harcamaların önlenmesi,

7-İlim ve teknikten yararlanılması ve ülke iktisadının genişleme ve gelişmesine olan ihtiyaç oranında becerikli kişilerin eğitilmesi

8-Ülke ekonomisi üzerinde yabancı iktisadi baskının önlenmesi,

9-Tarımda hayvancılıkta ve sanayide üretim artışının genel ihtiyaçları karşılayıcı ve ülkeyi kendine yeterlilik

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

aşamasına ulaştırıcı ve bağımlılıktan kurtarıcı yönde güçlendirilmesi.

Kırkdördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti'nin iktisadi nizamı kamu (devlet),yardımlaşma(kooperatif) ve özel olmak üzere üç kesim (sektör) üzerinde düzenli ve sağlıklı planlamaya dayanmaktadır.

Devlet sektörü bütün büyük sanayi,temel sanayi,dış ticaret,büyük maden işletmeleri,bankacılık,enerji sağlanması,büyük su ulaşım ağları, barajlar,radyo ve televizyon, posta,telgraf ve telefon,havayolları,gemi işletmeciliği,karayolları ile demiryolları ve benzerleridir ki kamu mülkiyetinde ve devletin yetki alanındadırlar.

Yardımlaşma(kooperatif)sektörü İslami ilkelere uygun olarak kent ve köylerde kurulan üretim ve dağıtım ortaklık ve kuruluşlarıdır.

Özel sektör;tarım,hayvancılık,sanayi, ticaret ve hizmetlerin kamu ve kooperatif sektörünün iktisadi faaliyetlerinin tamamlayıcısı olan bölümdür.

Bu üç kesimde mülkiyet,bu faslın diğer maddelerine uygun olup İslami kurallar alanı dışına çıkmadığı,ülkenin iktisadi gelişme ve olgunlaşmasına engel olmadığı ve topluma zarar verici bulunmadığı sürece İslam Cumhuriyeti'nin himayesi altındadır.

Her üç kesimin ana ilkeleri,alanları ve şartlarını kanun belirler.

Kırkbeşinci Madde

Yararlanılmayan veya bırakılmış araziler, madenler, denizler, göller, ırmaklar ve diğer kamusal sular, dağlar, vadiler, ormanlar, kamışlıklar, tabii koruluklar, özel yararlanmaya tahsis edilmeyen otlaklar, mirasçısı bulunmayan tereke, maliki bilinmeyen mallar ve gasbedenlerden alınan kamu malları gibi enfal ve genel servetler, İslam hükümetinin etki alanında olup, kamu yararına uygun biçimde kullanılır.

Her birinden yararlanmanın ayrıntıları ve usullerini kanun belirler.

Kırkaltıncı Madde

Herkes meşru kazanç ve çalışmasının ürününe malikdir ve hiç kimse kendi kazanç ve çalışmasına ilişkin mülkiyet hakkını ileri sürerek bir başkasının kazanma ve çalışma imkanını gideremez.

Kırkyedinci Madde

Meşru yoldan olan özel mülkiyet saygındır. Bunun ilkelerini ise kanun belirler.

Kırksekizinci madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Eyaletlerde tabii kaynakların işletilmesi ve milli kaynaklardan yararlanma ve iktisadi faaliyetlerin eyaletler ve ülkenin çeşitli bölgeleri arasında dağıtılmasında ayırım gözetilmemelidir.

Öyle ki her bölge kendi ihtiyaçlarına ve gelişim yeteneğine göre gerekli sermayeyi ve imkanları elinde bulundurabilsin.

Kırkdokuzuncu Madde

Devlet faiz,gasb,rüşvet,ihtilas hırsızlık,kumar, vakıf mallarından yolsuz yararlanma,ihaleler ve devlet muamelelerinden yolsuz kazanç sağlama, yararlanılmayan arazi ve özel mülkiyete konu olmayıp herkesin yararlanmasına tahsil edilen temel malların satımı, fesat yuvalarının işletilmesi ve başka gayr-i meşru gelirden meydana gelen servetleri alır ve hak sahibine, hak sahibinin bilinmemesi durumunda ise bu beytülmale(devlet hazine-sine)vermekle ödevlidir.

Bu hüküm şer'i araştırma, soruşturma ve ispat ile devlet tarafından icra edilmelidir.

Ellinci Madde

İslam Cumhuriyetin'de bugünkü neslin ve gelecek nesillerin, içinde gelişime yönelik bir toplum hayatı sürmeleri için gerekli yaşama çevresinin korunması genel

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

ödev sayılır.Bu sebeble yaşama çevresini kirleten veya düzeltilmez biçimde bozan iktisadi vesair faaliyetler yasaktır

Ellibirinci Madde

Kanun gereği olmaksızın hiçbir tür vergi konamaz.Vergi muafiyeti,istisnaları ve indirimi kanuna göre belirlir.

Ellikinci Madde

Ülkenin yıllık genel bütçesi kanunda gösterilen usul üzere devlet tarafından hazırlanır ve incelenip onaylanması için Milli Şura Meclisi'ne tevdi edilir.Bütçe rakamlarına her türlü değişiklik de kanunda gösterilen usule bağlı olacaktır.

Ellüçüncü Madde

Devletin bütün gelirleri genel muhasebe hesaplarında toplanır ve bütün ödemeler kanuna göre onaylanmış bulunan krediler sınırları içinde gerçekleştirilir.

Ellidördüncü Madde

Ülkenin Divan-i Muhasebat'ı (Sayıştay'ı),direkt Milli şura Meclisi'nin denetimine bağlıdır.Tahran'da ve

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

eyalet merkezlerinde kuruluş ve işleyiş biçimi kanuna göre belirlenir.

Ellibeşinci Madde

Sayıştay;bakanlıklar, müesseseler,devlet şirketleri ve her hangi bir şekilde ülkenin genel bütçesinden yararlanan kuruluşların bütün hesaplarını kanunun belirlediği usul ile inceler veya denetler.Ta ki hiç bir masraf onaylanmış kredileri aşmasın ve her meblağ tahsil edildiği yere harcansın.

Sayıştay ilgili hesap,senet ve belgeleri kanuna uygun olarak toplar ve her yılın bütçe hesap tasfiyesi dökümünü,kendi görüşünü de eyleyerek Milli Şura Meclisi'ne tevdi eder.Bu döküm kamuoyuna açıklanmış olmalıdır.

Beşinci Fasl

Milletin Egemenlik Hakkı

ve

Bundan Doğan Güçler

Ellialtıncı Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Dünya ve insan üzerinde mutlak egemenlik hakkı Allah'ındır ve O, insanı toplumsal yazgısına eğemen kılmıştır.

Hiç kimse insandan bu ilahi hakkı alamaz veya belli bir zümrenin çıkarlarına hizmete alet edemez ve millet, Allah vergisi olan bu hakkı, ilerideki maddelerde belirtilen yollardan kullanır.

Elliyedinci Madde

İran İslam cumhuriyeti'nde egemen güçler; yasama, yürütme ve yargı gücü olup, velayet-i emr ve imamet-i ümmet denetimindedir ve bu, kanunun gelecek maddeleri uyarınca işlev kazanır. Bu üç güç birbirinden bağımsızdır.

Ellisekizinci Madde

Yasama gücü halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşan Milli Şura Meclisi aracılığı ile kullanılır.

Meclisinin onayından geçen metinler icra edilmek üzere yürütme ve yargı güçlerine tebliğ edilir.

Ellidokuzuncu Madde

Çok önemli iktisadi, içtimai ve kültürel sorunlarda yasama gücünün halk oyu ve doğrudan doğruya halkın oyuna başvurma yolu ile kullanılması mümkündür.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Halkoyuna başvurma talebi, temsilcilerin tam sayısının üçte iki çoğunluğunca onaylanmış olmalıdır.

Altmışıncı Madde

Yürütme gücü, bu kanunda doğrudan doğruya önderlik(rehberlik) makamının uhdesine bırakılmış hususlar dışında Cumhurbaşkanı ve bakanlar eliyle kullanılır.

Altmışbirinci Madde

Yargı gücü İslami ölçülere uygun olarak kurulmaları gereken adli mahkemeler aracılığı ile kullanılır ve davaları çözüme bağlama, kamu hukunu koruma, adaletin icrası ve yayılması ile hadlerin(Şer'i cezaların) uygulanması yönünde çalışması gerekir.

Altıncı Fasl

Yasama Gücü

Birinci Bölüm: Milli Şura Meclisi

Atmışikinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Milli Şura Meclisi, doğrudan doğruya ve gizli oyla halk tarafından seçilen millet temsilcilerinden meydana gelir.

Seçmenler ve seçilenler için sözkonusu şartlar ve seçimlerin nasıl yapılacağını kanun belirler.

Atmışüçüncü Madde

Milli Şura Meclisi'ne üyelik dönemi dört yıldır. Her dönem seçimleri önceki dönem sona ermeden yapılmalıdır ki, ülke hiçbir zaman meclissiz kalmasın.

Atmışdördüncü Madde

İslami Şura Meclisi'nin temsilci sayısı ikiyüz yetmiş(270) kişidir. 1989 yılından geçerli olmak suretiyle ülkenin beşeri, siyasi ve coğrafi faktörleri ile onların görüşleri gözönüne alınarak her on yılda bir meclise en fazla yirmi temsilci daha katılabilir. Zerdüştî ve Musevîler birer temsilci, Asuri ve Keldani Hristiyanlar birlikte bir temsilci ve güneydeki ve kuzeydeki Ermeni Hristiyanlar da birer temsilci seçebilir. Seçim bölgelerindeki seçmen sayısı ile temsilci sayısını kanun belirler.

Altmışbeşinci Madde

Seçimler yapıldıktan sonra Milli Şura Meclisi'nin oturumları toplam üye sayısının üçte ikisi ile resmîyet

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

kazanır ve teklif ve tasarıların onaylanması, onaylanmış iç tüzük kurallarına uyularak gerçekleştirilir.

Anayasanın Özel bir nisab(oran)belirlediği hususlar müstesnadır.İç tüzüğün onaylanabilmesi için hazır üyelerin üçte ikisinin muvafakati gereklidir.

Altmışaltıncı Madde

Başkan ve Başkanlık Divanı seçme usulu ve komisyonların sayısı ve bunların görev süreleri ile müzakarelere ilişkin hususlar ve meclis düzeninin sağlanması,iç tüzük aracılığı ile belirlenir.

Altmışyedinci Madde

Temsilciler(Milletvekilleri)meclisin ilk toplantısında aşağıdaki belirtilen şekilde and içmeli ve and metnini imzalamalıdırlar;

Bismillahirrahmanirrahim

“Ben Kur’an-ı Mecid karşısında Kadir-i Müteal olan Allah’a yemin eder ve insanlık şerefime dayanarak taahhüt ederim ki, İslam’ın hariminin (mukaddes değerlerinin) koruyucusu, İran milletinin İslami devriminin getirdiklerinin ve İslam cumhuriyeti’nin temel ilkelerinin bekçisi olayım, milletin bana emanet ettiği emaneti adil bir emanetçi sıfatı ile gözeteyim ve vekalet ödevlerinin yerine getirilmesinde emanet ve takvayı gözeteyim ve her zaman ülkenin bağımsızlık ve yükselmesine, milletin

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

hukukunun korunmasına ve halka hizmete canla başla çalışayım. Sözlerimde, yazılarımda, görüş ve açıklamalarımda ülkenin bağımsızlığı, halkın hürriyeti ve kamu yararının sağlanmasını gözönünde tutayım.”

Dini azınlıkları temsil eden milletvekilleri bu andı kendi semavi kitaplarını anarak yerine getirirler.

İlk oturumda hazır bulunmayan temsilciler hazır bulundukları ilk oturumda and içme törenini yerine getirirler.

Altmışsekizinci Madde

Savaş ve ülkenin askeri işgali sırasında Cumhurbaşkanının teklifi, toplam milletvekili sayısının dörtte üçünün kabulü ve Denetim Şurası'nın tasvibi ile işgal edilen noktalar veya ülkenin bütününde seçimler belirli bir süre için duraklatılabilir ve yeni meclisin toplanamaması durumunda eski meclis çalışmalarını sürdürür.

Altmışdokuzuncu Madde

İslami Şura Meclisi'nin tüm müzakereleri aleni (açık) olmalı ve tam tutanakları radyo ve resmi gazete yolu ile kamuoyuna bilgi verme amacı ile yayımlanmalıdır. Olağanüstü şartlarda, ülke güvenliğinin gerektirdiği taktirde Cumhurbaşkanı veya bakanlardan biri veya milletvekillerinden onkişinin talebi ile kapalı oturum yapılır. Kapalı oturumda kabul edilen hususlar Denetim Şurası hazır bulunduğu halde toplam

milletvekili sayısının dörtte üçünün kabulü ile geçerlilik kazanır.Bu oturumların tutanak ve kararları olağanüstü şartların kalkmasından sonra kamunun bilgisine sunulmak üzere yayımlanmalıdır.

Yetmişinci Madde

Cumhurbaşkanı, yardımcıları ve bakanlar toplu veya tek başına olarak meclisin açık oturumlarına katılabilir ve danışmanlarını birlikte bulundurabilirler. Ayrıca milletvekilleri gerekli gördüğü taktirde bakanlar hazır bulunmakla yükümlüdür. Talepte bulundukları taktirde açıklamaları dinlenir.

İkinci Bölüm

Milli Şura Meclisi'nin Yetkileri

Yetmişbirinci Madde

Milli Şura Meclisi,anayasada belirlenen sınırlar içinde her sorun için kanun koyabilir.

Yetmişikinci Madde

Milli Şura Meclisi ülkenin resmi dininin kurallarına veya anayasaya aykırı düşen kanunlar koyamaz.Bu konuda karar yetkisi doksanaltıncı maddede belirtildiği üzere Denetim Şurası'nın uhdesindedir.

Yetmişüçüncü Madde

Olağan kanunların açıklanma ve yorum yetkisi Milli Şura Meclisi'ndedir.Bu maddenin hükmü, hakimlerin hakkı tesbit sırasında kanunları yorumlamalarını engelleyici nitelikte değildir.

Yetmişdördüncü Madde

Kanun tasarıları bakanlar kurulunda kabul edildikten sonra ise meclise sunulur ve kanun teklifleri temsilcilerden en az onbeş kişi tarafından getirilmiş iseler Milli Şura Meclisi'nde işleme konulur.

Yetmişbeşinci Madde

Milletvekillerinin kanun teklifleri ile kanun tasaları hakkında ileri sürdükleri öneri ve düzeltmeler kamu gelirlerinin azalması veya genel giderlerin çoğalması sonucunu doğuracak nitelikte iseler,bu yolda gelir azalmasının nasıl giderileceği veya yeni giderin nasıl karşılanacağını da belirtmeleri halinde göz önünde tutulur.

Yetmişaltıncı Madde

Milli Şura Meclisi,ülkenin bütün işleri için araştırma ve soruşturma hakkına sahiptir.

Yetmişyedinci Madde

Milletlerarası antlaşma,sözleşme ve muvafakat belgelerinin Milli Şura Meclisi'nce kabul edilmeleri gerekir.

Yetmişsekizinci Madde

Ülke yararını gözetme,tek taraflı olmama ve ülkenin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğüne zarar vermeme şartı ile ve milletvekillerinin beşte dördünün olumlu oyu ile yapılacak cüz'i düzeltmeler dışında sınır çizgilerinde her türlü değişiklik yasaktır.

Yetmişdokuzuncu Madde

Sıkıyönetimin yerleşmesi yasaktır, savaş halinde ve buna benzer olağan üstü şartlarda devletin Milli Şura Meclisi'nin onayı ile geçici olarak zorunlu sınırlamaları getirebilme hakkı vardır.

Ancak süresi her hal-u karda otuz günü aşamaz ve zaruret aynı şekilde devam ediyorsa yeniden meclisin izni alınır.

Sekseninci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Devlet tarafından ödünç alıp verme ile karşılıksız iç ve dış yardımlar Milli Şura Meclisi'nde kabul edilmelidir.

Seksenbirinci Madde

Yabancılar ticaret, sanayi, tarım, madencilik ve hizmetler alanında ortaklıklar ve müesseseler kurma imtiyazı verilmesi kesin olarak yasaktır.

Seksenikinci Madde

Zaruret bulunmadıkça ve de Milli Şura Meclisi'nce onaylanmadıkça devletçe yabancı uzmanların işe alınmaları yasaktır.

Seksenüçüncü Madde

Milli değerlerden olan devlet bina ve malları, eşsiz olmasa bile Milli Şura Meclisi'nin onayı bulunmadıkça başkasına intikale elverişli değildir.

Seksendördüncü Madde

Her milletvekili, bütün millet karşısında sorumludur ve iç ve dış bütün meselerde görüş açıklayabilir.

Seksenbeşinci Madde

Temsilcilik niteliği kişiye bağlıdır ve başkasına devredilemez.Meclis kanun koyuculuk yetkisini bir kişi veya kurula aktaramaz.Ancak zorunlu hallerde bazı kanunların konulması yetkisini yetmişikinci maddeye uyulması kaydı ile kendi iç komisyonlarına aktarabilir.Bu takdirde bu kanunlar meclisinin belirleyeceği süre içinde deneme olarak uygulanır. Kesin onaylama yine meclise aittir.

Aynı zamanda İslami Şura Meclisi devlet müesseselerinin, firmaların ve kuruluşların ya da devlete bağlı olanların daima kuruluş bildirdıklarını onaylayabilir.Yetmişikinci maddeye uyulması kaydı ile komisyonlarına havale edilebilir veya bu onayın iznini devlete verebilir.Bu durumda söz konusu husus ülkenin resmi mezhebinin usul ve ahkamı ile devletin tasvib ettiği anayasaya ters düşmemelidir.Bu konunun açıklanması ile doksanaltıncı madde esasınca Denetim Şurası onayından geçen konular, ülkenin kanun ve kararlarıyla çelişki içinde olmamalıdır.Bu hususların söz konusu yasalarla çelişkisi bulunmadığı ilan edildiğinde icrası için önceden İslami Şura Meclisi başkanına arz edilmesi gerekir.

Seksenaltıncı Madde

Meclisteki temsilciler ödevlerini yerine getirirken, görüş ve oy açıklamada tamamen serbesttirler ve mecliste açıkladıkları görüşler veya temsilcilik ödevlerini

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

yerine getirmeleri için verdikleri oylar sebebiyle kovuşturulamaz ve tutuklanamazlar.

Seksenyedinci Madde

Cumhurbaşkanı, bakanlar kurulunu kurduktan sonra başkaca bir girişimde bulunmadan önce Meclis'ten güvenoyu almalıdır. İşe başladıktan sonra da önemli sorunlar ve ihtilaf başgösterdiğinde bakanlar kurulu için Meclis'ten güvenoyu isteyebilir.

Seksensekizinci Madde

İslami Şura Meclisi temsilcilerinin en az dörtte birinin talebiyle Cumhurbaşkanına veya bakanlara, kendi başkanlığının işlevi hakkında soru sorulabilir. Cumhurbaşkanı veya ilgili bakan, mecliste hazır bulunmalı ve sorulan sorulara cevap vermelidir. Bu cevap süresi, İslami Şura Meclisi'nin uygun göreceği bir özür bulunmadıkça Cumhurbaşkanı için bir ay, bakanlar içinse ondört günü geçmeyecektir.

Seksendokuzuncu Madde

1-İslami Şura Meclisi'ndeki temsilciler, gerekli gördükleri konularda bakanlar kuruluna veya bakanlardan herhangi birine gensoru yöneltebilirler.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Gensoru önergesinin işleme konulabilmesi en az on temsilcinin imzası ile Meclis'e sunulmasına bağlıdır.

Hakkında gensoru önergesi verilen bakanlar kurulu veya bakan, önergesinin verilmesinden itibaren ongün içinde mecliste hazır bulunmalı ve önergeyi cavablandırarak meclisten güvenoyu istemelidir.

Bakanlar kurulunun veya bakanın cevablandırma için hazır bulunmaması halinde sözü geçen(önerge veren)milletvekilleri gensoru önergeleri hakkında gerekli açıklamaları yaparlar ve meclis gerekli gördüğü takdirde güvensizlik oyunu açılır.

Meclis güven oyu vermediği takdirde,gensoru önergesine muhatap kalan bakanlar kurulu veya bakan azledilmiş olur.Her iki halde de gensoru önergesine muhatap olan bakanlar,fasılasız ondan sonra kurulacak bakanlar kuruluna üye olamazlar.

2-İslami Şura Meclisi'deki temsilcilerin en az üçte birinin onayı ile yürütme gücünün icraatı ve ülkenin idaresi hakkında Cumhurbaşkanı için gensoru önergesi verilebilir.

Cumhurbaşkanının, gensorusunun verilmesinden sonraki bir ay içerisinde mecliste hazır bulunması gerekir.

Cumhurbaşkanının cevabından ve temsilcilerin de bu cevaba kabul ve red oylarından sonra, cumhurbaşkanı için milletvekillerinden üçte ikisi oranında kiyafetsizlik

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

(selahiyetsizlik oyu) alındığı taktirde anayasanın yüzo-nuncu maddesinin onuncu bendine uygun olarak konu rehberlik makamının bilgisine arzedilir

Doksanıncı Madde

Meclisin yürütme ve yargı organının çalışmasından şikayetçi olan herkes, şikayetini yazılı olarak Milli Şura Meclisi'ne sunabilir. Meclis bu şikayetleri inceleyip gerekli cevabı vermekle vazifelidir. Şikayet yürütme ve yargı organları ile ilgili ise onlardan gerekli inceleme ve cevabı ister ve uygun bir süre içinde neticeyi bildirir. Ammeyi ilgilendiren hallerde umumun bilgisine sunar.

Doksanbirinci Madde

İslami Şura Meclisi'nin onayladığı kararların İslam ahkamı ile anayasaya aykırı olmamasını temin ederek İslam ahkamı ile anayasanın korunması amacı ile Denetim Şurası adı altında aşağıda belirtilen şekilde bir Şura kurulur:

1-Zamanın icablarına ve günün sorunlarına vakıf ve adil fakihlerden altı kişi.Bunların seçimi Rehberlik Makamı tarafından yapılır.

2-,İslami Şura Meclisi'ne takdim edilen, hukukun çeşitli branşlarında uzman müslüman hukukçular arasından İslami Şura Meclisi oyu ile seçilecek altı kişi.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Doksanikinci Madde

Anayasanın Koruma Şurası üyeleri altı yıllık bir süre için seçilirler. Ancak ilk devrede, üç yıl geçtikten sonra her grubun yarısı kur'a ile değişir ve onların yerine yeni üyeler seçilirler.

Doksanüçüncü Madde

Milletvekillerinin seçim mazbatalarının kabulü ile Anayasayı Koruma Şurası üyelerinden hukukçu altı kişinin seçimi hariç, Anayasayı Koruma Şura'sı olmaksızın Milli Şura Meclisi'nin kanuni geçerliği yoktur.

Doksandördüncü Madde

Milli Şura Meclisi'nce kabul edilen kanunlar ve mevzuatının tamamının Anayasayı koruma Şurası'na gönderilmesi gerekir. Anayasayı Koruma Şurası, kendine ulaştığı tarihten itibaren en fazla on gün içinde onları İslam esaslarına ve anayasaya uygunluğu yönünden incelemeye, aykırı gördüğü takdirde tekrar görüşülmek üzere meclisi iade etmeye vazifelidir. Bu haller dışında meclise kabul edilen kanun ve mevzuat icra edilebilir.

Doksanbeşinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Anayasayı koruma Şurası,incelemek ve nihai görüşünü bildirmek için on günlük süreyi kafi görmediği hususlarda Milli Şura Meclisi'nden en çok ikinci bir on gün için sürenin uzatılmasını isteyebilir.

Doksanaltıncı Madde

Milli Şura Meclisi'nce kabul edilen kanunların ve kararların İslam ahkamına aykırı olmadığının belirlenmesi,Anayasayı Koruma Şurası fakihlerinin ekseriyeti; anayasaya aykırı olmadığının tesbiti ise,Anayasayı koruma Şurası'nın bütün üyelerinin çoğunluğu ile olur.

Doksanyedinci Madde

Anayasayı Koruma Şura'sı üyeleri çabuklaştırmak gayesi ile kanun tasarı ve teklifleri hakkındaki müzakereler sırasında mecliste bulunabilir ve müzakereleri dinleyebilirler.Fakat ivediliği olan kanunun tasarı ve teklifleri meclis gündemine alındığı zaman Anayasayı Koruma Şurası üyelerinin mecliste bulunmaları ve görüşlerini açıklamaları gerekir.

Doksansekizinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Anayasanın tefsiri,üyelerinin dörtte üçünün kabulü ile olması şartı ile Anayasayı Koruma Şurası'nın sorumluluğundadır.

Doksandokuzuncu Madde

Denetleme Şurası rehberiyet makamının,Uzgörler Kurulu'nun Cumhurbaşkanı'nın ve İslami Şura Meclisi'nin seçimlerine nezaret eder.

Aynı zamanda halkın oyuna ve görüşüne başvurmak ile denetleme görevini de üstlenmiştir.

Yedinci Fasl

Şuralar

Yüzüncü Madde

Toplumsal,iktisadi,bayındırlık sağlık ve diğer kalkınma faaliyetlerine ilişkin programların halkın işbirliği ile süratle yürütülmesi için mahalli icablar gözönünde tutularak her köy, bucak, ilçe, il veya eyalette üyelerini o bölge halkının seçtikleri ve köy, bucak, ilçe, il ve eyalet şurası adını taşıyan bir şuranın denetimi sağlanacaktır.

Seçenlerde ve seçilenlerde aranacak şartlar ile alınan şartların yetki ve ödev sınırları ve seçim ve denetim usulleri ve milli birlik,toprak bütünlüğü,İslam Cumhuriyeti nizamı ve merkezi yönetime bağıllık ilkeleri gözönünde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

tutularak düzenlenmesi gereken aşama sıralarını kanun belirler.

Yüzbirinci Madde

Eyaletlerin kalkınma ve bayındırlık programlarının hazırlanmasında işbirliğinin sağlanması ve ayrımcılığın önlenmesi ve uyumlu yürütmenin denetlenebilmesi için Eyalet Şuraları'nın temsilcilerinden oluşan Eyaletler Yüksek Şurası kurulur.

Bu şuranın kuruluş biçimini ve ödevlerini kanun belirler.

Yüzikinci Madde

Eyaletler Yüksek Şurası,kendi ödev sınırları içinde teklifler hazırlayarak doğrudan doğruya veya hükümet aracılığı ile Milli Şura Meclisi'ne sunabilir.Bu tekliflerin mecliste incelenmeleri gerekir.

Yüzüçüncü Madde

Eyalet valileri, valiler, kaymakamlar ve hükümetçe atanan diğer mülki makamlar şuraların yetki sınırları içinde verdikleri kararlara uymakla yükümlüdürler.

Yüzdördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Proğramların hazırlanmasında İslami dürüstlüğün ve işbirliğinin sağlanması ile işlerin yürütülmesinde üretim, sanayi ve tarım birimleri arasında uyum kurulması amacı ile işçiler, köylüler ve diğer çalışanlar ile yönetenlerin temsilcilerinden oluşan ve öğretim, yönetim ve hizmet birimleri ile benzerlerinde bu birimlerin üyelerinin temsilcilerinden oluşan şuralar kurulur.

Bu şuraların nasıl oluşacağı ve yetki ile ödevlerinin sınırlarını kanun belirler.

Yüzbeşinci Madde

Şura kurallarının İslami ölçülere ve ülke kanunlarına aykırı bulunmaması gerekir.

Yüzaltıncı Madde

Şuraların dağılması, kanuni ödevlerinden sapmış oldukları taktirde mümkündür. Bu sapmanın tesbiti ile şuraların dağıtılma ve kurulmaları usulünü kanun belirler.

Şura, dağıtılmaya itiraz halinde yetkili mahkemeye şikayet hakkına sahiptir ve mahkeme bu şikayeti öncelikle incelemek zorundadır.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Sekizinci Fasl

Rehber veya Rehberlik Şurası

Yüzyedinci Madde

Halkın ezici çoğunluğu ile merciyet ve rehberlik makamına getirilen yüce taklid makamı, evrensel İslam devriminin büyük rehberi ve İslam Cumhuriyeti'nin kurucusu Ayetullahi'l-Uzma İmam Humeyni(R)'den sonra rehber tayin etme görevi, halk tarafından seçilmiş olan Uzgörürler Kurulu'na(Hibregan Meclisi)aittir.

Uzgörürler Kurulu anayasanın beşinci ve yüzdokuzuncu maddelerinde belirtilen şartları haiz fakihler arasında bir inceleme ve danışma yapar.

Bunlardan fıkhi hükümler ile siyasi ve sosyal konularda üstün bilgiyi, anayasanın yüzdokuzuncu maddesinde zikredilen özellikleri ve toplumun onayını haiz olanı rehberlik için seçilir.

Aksi taktirde yine onlardan biri rehber olarak seçilir ve tanıtılır.

Uzgörürler tarafından seçilen rehber, velayet-i emr makamını ve onun getirdiği bütün sorumlulukları üstlenir.

Rehber kanunlar karşısında ülkenin diğer vatandaşları gibi muamele görür ve kanunlar karşısında eşittir.

Yüzsekizinci Madde

Uzgörürlerin sayısı ve nitelikleri ile seçimlerinin nasıl olacağı ve ilk dönemde oturumlarının bağlı olacağı iç tüzük, ilk Denetim Şurası'nın fakihlerince hazırlanır ve oy çokluğu ile kabul edilip devrim rehberinin kesin onayına iletilir. Ondan sonra bu konuda her değişiklik ve gözden geçirmeler ile Uzgörürler Şurası'na ait kanun ve kararları onaylama yetkisi onlara aittir.

Yüzdokuzuncu Madde

Rehberin nitelik ve şartları;

1-Fıkhın değişik ve bütün konularında ifta(fetva verme)için gerekli ilmi salahiyyete sahip olmak,

2-Ümmet-i İslam'ın rehberliği için gerekli adalet ve takvayı haiz olmak,

3-Siyasal ve toplumsal yönden doğru görüşe,rehberlik için yeterli derecede uzlaştırma,yiğitlik kudret ve yöneticilik yeteneğine sahip olmak.

Yukarıda zikredilen özelliklere sahip birden fazla kişi varsa, fıkhi ve siyasi görüşü daha kuvvetli olan tercih edilir.

Yüzonuncu Madde

Rehberin ödev ve yetkileri şunlardır:

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

1-Rejimi Koruma Kurulu'na danışıldıktan sonra İran İslam Cumhuriyeti'nin genel politikasını saptamak.

2-Rejimin tayin edilen politikasının doğru icra edilmesine nezaret etmek.

3-Geniş soruşturma yetkisi

4-Silahlı kuvvetler başkomutanlığı tayini

5-Savaş ve barış kararı almak ve genel seferberlik ilan etmek.

6-Tayin,azil ve istifa kabulü

a-Şura-i Nigehban'ın fakihleri

b-Yargı gücünün en yüksek makamları

c-İran islam Cumhuriyeti radyo ve televizyon kurumu başkanı

d-Genelkurmay başkanı

e-İslam Devrim Muhafızları başkomutanı

f-Askeri ve güvenlik güçlerinin üst düzey komutanları.

7-Üç silahlı kuvvet arasındaki olası ihtilafları çözme ve ilişkinin sağlanması

8-Normal yollarla çözülemeyen rejim içindeki problemleri,Rejimi Koruma Kurulu aracılığı ile halletmek.

9-Kanunun öngördüğü şartları haiz cumhurbaşkanı adaylarının halkın onayı ve seçimi ile cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra mazbatasını imzalamak.

Bu kanunda belirtilen şartlara sahip olma açısından cumhurbaşkanlığı adaylarının yeteneği seçimlerden önce Denetim Şurası'nca ve ilk dönemde de rehberlik makamınca onaylanmış olması gerekir.

10-Seksendokuzuncu maddeye dayanmak suretiyle ülke yararını gözeterek, Ülke Yüce Divanı tarafından kanuni ödevlerine aykırı davrandığına hükmedilmesinden yahut İslami Şura Meclisi tarafından yetersizliğine karar verilmesinden sonra cumhurbaşkanını azletmek.

11-Yüksek Yargı Başkanı'nın önerisinden sonra İslami ölçüler çerçevesinde mahkumların ceza sürelerini azaltmak ya da af kararı almak.

Rehber kendisine ait bazı görev ve yetkileri başkasına devredebilir.

Yüzonbirinci Madde

Rehber kanuni önderlik ödevlerini yerine getiremez duruma gelir veya beşinci ve yüzdokuzuncu maddede anılan şartlardan birini yitirirse veya ilk baştan bu şartlardan bazısına sahip olmadığı anlaşılırsa makamından uzaklaştırılır. Bu hususun tesbiti yüzsekizinci maddede anılan Uzgörürler'in uhdesindedir. Rehberin ölümü, makamından uzaklaşması veya azli halinde Uzgörürler en kısa zamanda yeni bir rehber tayin etme ve halka tanııtma görevini yerine getirirler. Yeni rehberin tayin ve tanııtılma işlemine kadar rehberlik görevlerini geçici olarak Cumhurbaşkanı, Yüksek Yargı Başkanı, Rejimi Koruma Konseyi ve Denetim Şurası'nın bir fakihinden müteşekkil bir şura yürütür. Bu zaman zarfı içinde, bu şura üyelerinden her birisinin her hangi bir nedenle görevini ye-

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

rine getirmemesi halinde Konsey, Denetim Şurası Fakihleri'nin çoğunluğunun tasvibi ile başka bir kişiyi seçer ve görevlendirir.

Seçilen bu şura 1, 2, 3, 5, 10 ve 110.maddelerin;D, H ve V fıkraları gereğince rejimin menfaatleri icra eder.Rehber hastalık veya herhangi geçici bir nedenle rehberlik görevini yapamaz duruma düşerse,aynı Şura belirtilen ödevleri yerine getirme görevini üstlenir.

Yüzonikinci Madde

İslami Şura Meclisi'nin onayladığı kanunları Denetim Şurası anayasaya aykırı olduğuna veya şer'i sınırlara uygunsuzluğuna kanaat getirirse rejimin menfaatleri doğrultusunda Meclis,Denetim Şurası'nı kanun maddesinde zikredilen hususlar ve ödevler ile rehberin tekrar incelenmesi için geri gönderdiği konularda tatmin edemiyorsa, rehberin emri ile Rejimi Koruma Konseyi teşekkül eder.Konsey'in geçici ve daimi üyeleri rehberlik makamı tarafından tayin edilir.

Konsey'in aldığı kararlar Konsey üyeleri tarafından tasvib edilir, hazırlanır ve rehberlik makamının onayına sunulur.

Dokuzuncu Fasl

Yürütme Gücü

1.Bölüm:Cumhurbaşkanlığı

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yüzonüçüncü Madde

Rehberlik makamından sonra cumhurbaşkanı ülkenin en yüksek resmi makamıdır ve anayasayı yürütme gücü ile doğrudan doğruya rehberlik makamına bağlı konular dışında icra gücüne başkanlık etmek onun uhdesindedir.

Yüzondördüncü Madde

Cumhurbaşkanı dört yıl için ve halkın doğrudan doğruya oyu ile seçilir ve ardarda yeniden seçilmesi ancak bir dönem için mümkündür.

Yüzonbeşinci Madde

Cumhurbaşkanı aşağıdaki şartları haiz, dini ve siyasi şahsiyetler arasından seçilmelidir:

İran asıllı, İran vatandaşı, tedbirli ve idareci, iyi geçmişli, güvenilir ve takva sahibi olmak, İslam Cumhuriyeti'nin ve ülkenin resmi dininin temel ilkelerine inançlı olmak.

Yüzonaltıncı Madde

Cumhurbaşkanlığı adayları seçimlerden önce adaylık talebelerini resmen bildirmelidirler. Cumhurbaşkanlığı seçiminin nasıl yapılacağını kanun belirler.

Yüzonyedinci Madde

Cumhurbaşkanı seçime katılanların salt çoğunluğu ile seçilir. Ancak ilk turda adaylardan hiç biri böyle bir çoğunluğu sağlayamadığı takdirde sonraki haftanın Cuma günü ikinci kez oylamaya gidilir.

İkinci oylamaya yalnızca ilk oylamada en çok oy alan iki aday katılır.

Ne var ki, oyların en çoğunu alan adaylardan bazıları seçime katılmaktan vaz geçmiş iseler, geriye kalan adaylar içinden ilk oylamada diğerlerinden fazla oy alan iki kişi yeni seçim için (aday olarak) tanıtılırlar.

Yüzonsekizinci Madde

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine nezaret sorumluluğu, doksandokuzuncu maddeye uygun olarak Denetim Şurası'nın uhdesindedir. Ancak ilk Denetim Şurası'nın toplanmasından önce bu sorumluluk, kanunun belirleyeceği Nezaret Encümeni'nce üstlenilir.

Yüzondokuzuncu Madde

Cumhurbaşkanı seçiminin önceki cumhurbaşkanının görev döneminin sona erişinden en az bir ay önce yapılması gerekir.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yeni cumhurbaşkanının seçiminden, eski cumhurbaşkanının görev süresi doluncaya kadarki arada ise, önceki cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanlığı ödevlerini yerine getirir.

Yüzyirminci Madde

Bu kanun gereğince adaylık yeteneğini elde eden adaylardan birisi, oylamadan önceki on gün içinde ölürse, seçimler iki hafta ertelenir. İlk devir(tur) ile ikinci devir arasında da ilk oylamada çoğunluğu elde eden iki adaydan birisi ölürse hakeza seçimler iki hafta ertelenir.

Yüzyirmibirinci Madde

Cumhurbaşkanı, İslami Şura Meclisi'nde Yüksek Yargı Gücü Başkanı ve Anayasayı Denetim Şurası üyelerinin de hazır bulundukları bir oturumda, sırasıyla and içer ve şu yemin metnini imzalar: “Bismillahirrahmanirrahim

“Ben Cumhurbaşkanı olarak Kur'an-i Kerim'in huzurunda ve İran milletinin karşısında Kadir ve Müteal Allah adına and içerim ki, ülkenin resmi dininin, İslam Cumhuriyeti nizamının ve anayasasının muhafızı olayım ve bütün yeteneklerimi üstlendiğim sorumlulukların ifası yolunda kullanayım, kendimi halka hizmet ve ahlağın tercivine(güç kazanmasına), hakka ve adaletin yayıl-

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

masında destek olmaya vakf edeyim, her türlü bencillikten sakınayım,kişilerin hürriyeti ve saygınlığını ve anayasanın millete tanıdığı hakları koruyayım,ülke sınırlarını ve siyasi,iktisadi ve kültürel bağımsızlığını gözetme yolunda hiçbir girişimi esirgemeyeyim ve Allah'dan yardım dileyip İslam Peygamberi'ni ve temiz İmam-ları(A)izleyerek,milletin bir mukkaddes emanet olarak bana tevdi ettiğini kudreti takva sahibi ve fedakar bir emin olarak koruyup,benden sonra milletin seçtiğine tevdi edeyim.”

Yüzyirmiikinci Madde

Cumhurbaşkanı,kanunlarla ve anasayla sınırlı olan yetkilerinde millet,rehber ve İslami Şura Meclisi karşısında sorumludur.

Yüzyirmiüçüncü Madde

Cumhurbaşkanı meclisin kabul ettiği metinleri veya halkoyu sonuçlarını,kanuni aşamalardan geçip kendine ulaştıktan sonra imzamalı ve yürürlüğe konmaları için sorumlulara iletmelidir.

Yüzyirmidördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Cumhurbaşkanının kanuni ödevlerine ifa etmesi için yardımcıları olabilir.Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı,onun onayı ve Bakanlar Kurulu'nun idaresini ve diğer muavinler arasındaki işbirliğinin sorumluluğunu uhdesine almıştır.

Yüzyirmibeşinci Madde

İran Devleti'nin diğer devletlerle olan sözleşmeleri,muvafakatnameleri,anlaşmaları ve milletlerarası birleşmeler ile ilgili antlaşmaları imzalama yetkisi,Milli Şura Meclisi'nin onaylamasından sonra Cumhurbaşkanı veya kanuna uygun olarak belirlenen temsilcisindedir.

Yüzyirmialtıncı Madde

Cumhurbaşkanı ülkenin program ve bütçesi ile idari ile istihdam sorumluluklarını doğrudan doğruya elinde bulundurmaktadır.Aynı zamanda bunların idaresini bir başkasının uhdesine de verebilir.

Yüzyirmiyedinci Madde

Cumhurbaşkanı bazı özel konularda gerek gördüğü takdirde bakanlar kurulunun da onayı ile belirli yetkilere sahip özel temsilci veya temsilciler tayin edebilir.Bu durumda sözkonusu temsilci veya temsilcilerin kararları

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulunun kararıyla mutabık-uyumlu olmalıdır.

Yüzyirmisekizinci madde

Büyükelçiler,dışışleri bakanının tavsiyesi ve cumhurbaşkanının onayı ile atanırlar.

Cumhurbaşkanı büyükelçilerin güven mektublarını imzalar ve diğer ülke büyükelçilerinin güven mektublarını kabul eder.

Yüzyirmidokuzuncu Madde

Devlet nişanlarını cumhurbaşkanı verir.

Yüzotuzuncu Madde

Cumhurbaşkanı istifasını rehberle takdim eder ve istifası kabul edilinceye kadar göreve devam eder.

Yüzotuzbirinci Madde

Cumhurbaşkanının ölümü,azledilmesi, istifası veya iki aydan fazla süren hastalığında ve yokluğunda, ya da cumhurbaşkanının görev süresi dolduğu, ancak çeşitli nedenlerle yeni cumhurbaşkanının seçilmediği durumlarda Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı, rehberin de

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

onayı ile cumhurbaşkanının görev ve sorumluluklarını üstlenir.

Meclis Başkanı, Yargı Gücü Başkanı ve Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısından oluşan bir şura en çok elli gün içinde yeni cumhurbaşkanının seçilmesini sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür.

Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı'nın ölümü veya onun görevlerini yerine getirmeye engel teşkil edecek nedenlerde, ya da Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı bulunmadığı durumda rehber bir diğer kişiyi onun yerine seçer.

Yüzotuzikinci Madde

Cumhurbaşkanlığı görev ve sorumlulukları kanununun 130. Ve 131. Maddeleri gereği Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı'nın veya diğer bir şahsın uhdesinde olduğu zaman zarfında bakanlara gensoru yöneltemez ve güvensizlik oyu verilemez. Aynı zamanda anayasanın değiştirilmesi veya bu tür (başka) girişimlerde bulunulamaz.

İkinci Bölüm

Başbakan ve Bakanlar Kurulu

Yüzotuzüçüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Bakanlar, cumhurbaşkanı tarafından atanır ve güvenoyu almak için mecliste tanıtılırlar.Meclisin değişmesi durumunda bakanların güvenoyu tazelemesine gerek yoktur.Bakanların sayısı ve herbirinin yetkilerinin sınırı kanun ile belirlenir.

Yüzotuzdördüncü madde

Bakanlar kuruluna bakanların faaliyeti üzerinde nezaret yetkisi olan cumhurbaşkanı başkanlık eder ve gerekli tedbirleri alarak hükümetin kararlarını uyumlu kılmaya çalışır ve bakanların işbirliği ile hükümet programı ve genel siyaset çizgisini belirler ve kanunları icra eder.Herhangi bir görüş ayrılığı veya devlet organlarının yasal görevlerine müdahale olduğu durumlarda tefsir veya kanunun değiştirilmesine gerek duyulmadığı takdirde cumhurbaşkanının tavsiyesi ile bakanlar kurulunun aldığı kararlar uygulanmalıdır.

Cumhurbaşkanı meclis karşısında bakanlar kurulunun faaliyetlerinden sorumludur.

Yüzotuzbeşinci Madde

Bakanlar azledilmedikçe veya bir gensoru sonucunda meclisten güvenoyu alamamaları gibi bir durum sözkonusu olmadıkça, görevde kalırlar.Bakanlar kurulunun veya bakanlardan birinin istifa etmesi durumunda istifa

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

cumhurbaşkanına sunulur.Bakanlar Kurulu yeni hükümet oluşturulana kadar görevine devam eder.Cumhurbaşkanı bakanı bulunmayan bakanlıklar için en fazla üç ay için bir vekil tayin edebilir.

Yüzotuzaltıncı Madde

Cumhurbaşkanı bakanları azledebilir.Bu durumda yeni bakan ya da bakanlar için meclisten güvenoyu alması gerekir.Meclisin hükümete güvenini açıklamasından sonra bakanlar kurulu üyelerinin yarısı değişmiş bulunduğu taktirde yeniden meclisten güvenoyu talebinde bulunması gerekir.

Yüzotuzyedinci Madde

Bakanlardan her biri kendi özel görev alanından cumhurbaşkanına ve meclise karşı sorumludur.Bakanlar kurulunca kararlaştırılan hususlarda diğerlerinin eylemlerinden de sorumludur.

Yüzotuzsekizinci madde

Bakanlar kurulunun veya bir bakanın kanunların yürütülmesi için tüzükler düzenlemekle görevli olmalarına ek olarak Bakanlar Kurulu yönetim görevini görmek,kanunların yürütülmesini sağlamak ve idari kuruluşları dü-

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

zenlemek için kararname ve tüzükler çıkarmaya da yetkilidir. Ancak bu tasarrufların muhtevası kanunların metni ve ruhuna aykırı düşmemelidir.

Yüzotuzdokuzuncu Madde

Kamu mallarına ilişkin davalarda sulh veya hakeme başvurma, her durumda bakanlar kurulu kararına bağlıdır ve meclisin de onayı gereklidir. Önemli konuları kanun belirler.

Yüzkırkıncı Madde

Adi suçlar hususunda cumhurbaşkanına, yardımcılara ve bakanlara yöneltilen ithamlar, Şura Meclisi'nin bilgisi ile genel adliye mahkemelerinde incelenir.

Yüzkırkbirinci Madde

Cumhurbaşkanı, yardımcıları, bakanlar ve devlet memurları bir devlet görevinden fazlasını işgal edemezler ve sermayesinin tamamı veya bir bölümü devlete veya kamu kurumlarına ait olan yerlerde görev alma, İslami Şura Meclisi'nde temsilcilik, avukatlık, hukuk müşavirliği, idare ve kurumlar bünyesindeki kooperatif ortaklıkları dışında her türlü özel ortaklığın yönetim kurulunda başkanlık, faal yöneticilik veya üyelik bu kimseler için

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

yasaktır.Üniversitelerde ve araştırma kurumlarında öğretim görevleri bu hükümden müstesnadır.

Yüzkırkikinci Madde

Rehber,cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcıları ve bunların eş ve çocuklarının servet durumları, hizmetten önce ve sonra Yüksek Yargı başkanı tarafından incelenir ki hakka aykırı şekilde çoğalma olmasın.

Üçüncü Bölüm

Ordu ve Devrim Muhafızları

Yüzkırküçüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti'nin ordusu, ülkenin bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve İslam Cumhuriyeti nizamının muhafızlığını üstlenmiştir.

Yüzkırkdördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti ordusu,öğretiye bağlı ve halka dayanan bir İslam ordusu olmalıdır ve liyakatli,İslam devriminin hedeflerine inançlı ve gerçekleştirmeleri uğrunda özverili kişileri hizmete almalıdır.

Yüzkırkbeşinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Hiç bir yabancıya orduda ve ülkenin güvenlik güçlerinde görev verilemez.

Yüzkırkaltıncı Madde

Barışçı yoldan yararlanmalar adı altında da olsa yabancı askeri üslerin ülkede kurulması yasaktır.

Yüzkırkyedinci Madde

Devlet barış döneminde, ordunun insan gücü ve teknik donatımından; kurtarma, yardım, öğretim, üretim ve kalkınma cihadı alanlarında İslam adaletinin ölçülerini titizlikle gözeterek ve ordunun savaşa hazırlığına zarar vermeyecek şekilde yararlanmalıdır.

Yüzkırksekizinci Madde

Ordunun imkan ve araçlarından her türlü kişisel kazanç sağlamak ve ordu mensublarından hizmetkar, özel şöför ve benzeri şekilde yararlanmalar yasaktır.

Yüzkırkdokuzuncu Madde

Askeri kişilerin terfileri ve rütbelerinin kaldırılması kanun ile olur.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yüzellinci Madde

Devrimin ilk zafer günlerinde kurulan İslam devrim Muhafızlar Kolu,devrim ve devrimin getirdiklerin muhafazası konusundaki etkinliğini sürdürmesi için sabit kalır.Bu kolun görev sınırları,sorumluluk alanı,başka silahlı güçlerin görev ve sorumluluk alanı ile bağlantı içinde ve onlarla kardeşçe işbirliği ve uyum halinde bulunması kanun ile belirlenir.

Yüzellibirinci Madde

“Siz de onlara karşı olanca gücünüzle kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki,bunlarla Allah’ın düşmanını ve düşmanınızı ve bunlar dışında Allah’ın bilip de sizin bilmediklerinizi korkutasınız..”(Enfal/60)ayet-i kerimesi gereğince devlet bütün ülke fertleri için askeri eğitim program ve imkanlarını, İslami ölçülerle uygun olarak hazırlar.

Öyle ki,her ferd sürekli olarak ülkenin ve İran İslami Cumhuriyeti’nin silahlı savunulması gücüne sahip olsun.

Ancak silah taşıma resmi makamların izni ile olmalıdır.

Onuncu Fasıl

Dış Siyaset

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yüzelliikinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti'nin dış siyaseti her türlü tahakkümün ve tahakküm altına girmenin reddi, ülkenin her yönden bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunması, bütün müslümanların haklarının savunulması ve zorba güçlere karşı hiçbir taahhüd altına girmeme, savaş yanlısı olmayan devletlerle karşılıklı barışçı ilişkiler temeline dayanır.

Yüzelliüçüncü Madde

Ülkenin doğal kaynakları ile iktisad, kültür, ordu ve diğer alanları üzerinde yabancı tahakküme yol açan her türlü anlaşmalar yasaktır.

Yüzellidördüncü Madde

İran İslam Cumhuriyeti, bütün insanlık düzeyinde insanın mutluluğunu ülkü bilir. Hürriyeti, hakk ve adalet yönetimini, bütün insanlığın hakkı olarak tanır. O halde başka milletlerin içişlerine karışmaktan tamamen sakınmakla birlikte, mustaz'afaların müstekbirlere karşı hak arama savaşımını yeryüzünün her noktasında destekler.

Yüzellibeşinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

İran İslam Cumhuriyeti, İran kanunları açısından hain ve bozguncu olarak tanınanlar dışında siyasi iltica taleb edenlere, iltica hakkı tanıyabilir.

Onbirinci Fasl

Yargı Organı

Yüzellialtıncı Madde

Yargı gücü, ferdi ve içtimai hakların destekçisi, adaleti gerçekleştirme konusunda sorumlu ve aşağıdaki ödevleri üstlenmiş olan bağımsız bir güçtür:

1-Yakınmalar, tecavüzler ve şikayetleri inceleyip bu konuda hüküm verme, davaların çözüme bağlanması ve husumetlerin giderilmesi, kanunun belirlediği nizasız kaza (çekişmesiz yargı) konularında karar verme ve gerekli girişimlerde bulunma,

2-Kamu haklarının tekrar düzenlenip canlandırılması ve adaletin ve meşru hürriyetlerin yaygınlaştırılması,

3-Kanunların iyi bir şekilde yürütülmesine nezaret,

4-Suçun ortaya çıkarılması, suçlunun izlenerek cezalandırılması, İslam Ceza kurallarının yürütülmesi,

5-Suç işlenmesinin önlenmesi ve suçluların ıslahı için gerekli tedbirlerin alınması.

Yüzelliyedinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yargı gücünün bütün adli, idari ve rehberlik makamının icralarının sorumluluklarının yerine gelmesi için adil, yargı konularına vakıf, tedbirli ve idareci bir müçtehid kişi, beş yıl süre ile Yüksek Yargı Gücü Başkanı olarak tayin edilir ve bu en yüksek yargı gücü makamıdır.

Yüzellisekizinci Madde

Yüksek Yargı Gücü'nün ödevleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1-Yüzellialtıncı maddede belirtilen sorumluluklara uygun olarak adliyede gerekli teşkilatı kurma,

2-Yargıya ilişkin olarak İslam Cumhuriyeti'ne uygun tasarılar hazırlama,

3-Adil ve liyakatli hakimleri görevlendirme, bunların azli, tayini, görev yerlerinin ve görev konularının belirlenmesi, terfileri ve kanun gereğine benzer idari işler.

Yüzellidokuzuncu Madde

Yakınma ve şikayetlerin resmi merci, adliyedir. Mahkemelerin kuruluşu ve yetkilerinin belirlenişi kanun ile olur.

Yüzaltmışıncı Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Adalet bakanı Yargı Gücü'nün, Yürütme ve Yasama güçleri ile ilişkileri konusundaki bütün sorumluluğu üstlenir ve Yüksek Yargı Gücü başkanının, Cumhurbaşkanı'na teklif ettiği kişiler arasından seçilir.

Yüksek Yargı Gücü başkanı, adliye dışındaki personelin istihdamı yetkisi ile tüm mali ve idari yetkiyi adalet bakanına devredebilir.

Böylece adalet bakanı kanunda en üst düzey icra organı sayılan bakanlar için öngörülen tüm görev ve yetkileri üstlenmiş olur.

Yüzaltmışbirinci Madde

Ülke Yüksek Divanı mahkemelerde kanunların sağlıklı uygulanması, yargı faaliyetinde birlik sağlanması ve kanun gereğince kendisine verilen görevlerin görülmesi amacı ile Yüksek Yargı başkanının belirlediği ilkelere dayanılarak kurulur.

Yüzaltmışikinci Madde

Ülke Yüksek Divanı başkanı ve başsavcının müctehid, adil ve yargı işlerine vakıf olması gerekir. Yüksek Yargı başkanı, Ülke Yüksek Divanı hakimlerine danışarak bu kimseleri beş yıl için bu göreve tayin

Yüzaltmışüçüncü Madde

Hakimin nitelik ve şartları fıkıh ölçülerine uygun olarak kanun ile belirlenir.

Yüzaltmışdördüncü Madde

Hakim bulunduğu makamdan yargılama yapılmaksızın, suçu veya görevden ayrılmasını gerektiren bir aykırı davranışı sabit olmaksızın geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştırılmaz. Hakeza onayı olmaksızın görev yeri veya görevi değiştirilemez. Sadece toplum yararının gerektirmesi dolayısı ile Ülke Yüksek Divan başkanı ve başsavcısı ile görüşükten sonra Yüksek Yargı başkanının kararı ile bu mümkün olabilir. Hakimlerin dönemli olarak görev yerlerini değiştirmeleri ve başka yere nakledilmeleri , kanunun belirlediği ilkelere göre olur

Yüzaltmışbeşinci Madde

Yargılamalar açık olarak yapılır ve hazır bulunulması engellenemez.

Meğer ki mahkemenin vereceği karar gereğince yargılamanın açık yapılması genel ahlaka veya kanun düzeyine aykırı bulunsun veya özel davalarda davanın tarafları yargılamanın açık olmamasını talep etsinler.

Yüzaltmışaltıncı Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Mahkeme kararlarının, gerekçeli ve kanun ile usul hükümlerine dayalı bir şekilde verilmesi gerekir.

Yüzaltmışyedinci Madde

Hakim her davanın hükmünü kanunlarda bulmak için uğraşmalı, bulamadığı takdirde geçerli İslami kaynaklara veya geçerli fetvalara dayanarak olayla ilgili hükmü vermelidir.

Kanunların sükutu veya eksikliği yahut anlamının belirsizliği veya çelişikliğini bahane ederek davaya bakmaktan ve hüküm vermekten kaçınamaz.

Yüzaltmışsekizinci Madde

Siyasi suçların ve basın suçlarının soruşturmaları açıktır ve Yargı Kurulu(jüri) hazır bulunarak adliye mahkemelerinde yapılır. Kanun Yargı Kurulu'nun nasıl seçileceğini, şartlarını, yetkilerini ve siyasi suçun tanımını, İslami ölçülere dayanarak belirler.

Yüzaltmışdokuzuncu Madde

Hiç bir fiil veya ihmal, daha sonra konan bir kanuna dayanarak suç sayılamaz.

Yüzyetmişinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Mahkeme hakimleri, hükümetin kanunlara ve İslami kurallara aykırı olan veya Yürütme Gücü'nün yetkilerini aşan kararname ve tüzüklerini uygulamaktan sakınmakla yükümlüdür. Ayrıca herkes bu gibi tasarrufların iptalini İdari Adalet Divanı'ndan isteyebilir.

Yüzyetmişbirinci Madde

Hakimin konuda veya hükümde veya hükmün özel olaya uygulanmasında kusuru veya yanılması dolayısı ile bir kimse maddi veya manevi zarara uğrarsa, kusurlu davranış durumunda, kusurlu olan İslami ölçülere göre, giderim yükümlüsü olur(zamindir). Bunun dışında zarar devletçe giderilir ve her hal-ü karda suçlananın yasak hakları geri verilir.

Yüzyetmişikinci Madde

Ordu mensuplarının, jandarmanın, polisin ve Devrim Muhafızları'nın özel askeri veya zabıta görevlerine ilişkin suçlarının soruşturulması için kanuna uygun olarak askeri mahkemeler kurulur, ancak bu kimselerin genel nitelikteki (adi) suçları ile adalet bakanlığı görevlisi sıfatı ile işledikleri suçlar genel mahkemelerde soruşturulur. Askeri savcılık ve mahkemeler, ülkenin yargı gücünden bir kesim olup, bu güce ilişkin ilkelerin kapsamındadırlar.

Yüzyetmişüçüncü Madde

Halkın; memurlar, devlete bağlı yönetim birimleri veya tüzükler dolayısı ile olan yakınma, şikayet ve itirazlarını inceleme ve haklarını elde etmelerini sağlama amacı ile İdari Adalet divanı adı ile Yüksek Yargı Başkanı'nın nezareti altında bir divan kurulur.

Bu divanın yetki sınırları ile çalışma biçimini kanun belirler.

Yüzyetmişdördüncü Madde

Yargı Gücü'nün idari görev yerlerinde işlerin iyi yürütülmesi ve kanunların sağlıklı uygulanması konusundaki denetim hakkına dayanılarak “Ülke Genel Denetim Kurumu” adı altında bir örgüt, Yüksek Yargı Başkanı'nın gözetiminde olmak üzere kurulur. Bu örgütün yetki ve ödevlerinin sınırlarını kanun belirler.

Onikinci Fasl

Radyo ve Televizyon

Yüzyetmişbeşinci Madde

Radyo ve televizyonda kamuoyunun yayın ve beyan serbestliğı , İslami ölçülere uymak ve ülke yararına olmak suretiyle sağlanmalıdır.

İran İslam Cumhuriyeti Radyo Televizyon Kurumu Başkanı'nın atanması ve azli Rehberlik Makamı tarafından olup, Cumhurbaşkanı, Yüksek Yargı başkanı ve İslami Şura Meclisi temsilcilerinden oluşan (her birinden bir kişi) bir konsey tarafından denetlenir.

Onüçüncü Fasl

Yüksek Güvenlik Konseyi

Yüzyetmişaltıncı Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Milli çıkarları sağlamak, İslam Devrimini ve toprak bütünlüğünü korumak amacı ile Yüksek Güvenlik Konseyi, Cumhurbaşkanı başkanlığında kurulur ve aşağıdaki görevleri haizdir:

1- Rehberlik Makamı tarafından tayin edilen genel siyaset çerçevesinde ülkenin güvenlik ve savunma politikasını tayin etmek.

2- Siyasi, istihbarat, toplumsal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerin genel güvenlik ve savunma tedbirleriyle uyumlu hale getirilmesi, iç ve dış tehditlere karşı, ülkenin maddi ve manevi imkanlarından yararlanmak.

Bu konsey aşağıda adı geçen üyelerden meydana gelmiştir:

- ❖ Üç kuvvetin(deniz,hava,kara,)başkomutanı
- ❖ Genel kurmay başkanı
- ❖ Devlet Planlama Teşkilatı başkanı
- ❖ Rehberlik Makamı'nın seçtiği iki temsilcisi
- ❖ İstihbarat,İçişleri ve Dışişleri bakanları
- ❖ Gerektiği zaman ilgili bakan ve ordu ile Devrim Muhafızları'nın en üst dereceli komutanı

Yüksek Güvenlik Konseyi kendi görevi çerçevesinde “Ülke Güvenlik Konseyi ve Savunma Konseyi” gibi yan komiteler kurar ve bu yan komitelerin başkanlıkları, Cumhurbaşkanı'nın ya da Yüksek Güvenlik Konseyi üyelerinin birinin uhdesindedir ve bu husus Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilir.

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

Yan komitelerin görev ve yetkilerinin sınırlarını kanunlar belirler ve bunların teşkilatı Yüksek Güvenlik Konseyi'nin onayından geçer.Yüksek Güvenlik Konseyi'nin kararları rehberlik makamının onayından sonra icra aşamasının gelir.

Ondördüncü Fasl

Anayasa'daki düzenlemeler

Yüzyetmişyedinci Madde

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'ndaki düzenlemeler aşağıdaki şekilde zaruriyet dahilinde yapılır.

- ❖ Rehberlik makamı,Nizamın Maslahatını Teşhis Komisyonu ile danıştıktan sonra Cumhurbaşkanı'na yazılı bir direktif verme süretiyle,ıslahı gereken ya da anayasaya eklenecek maddeleri incelenmesi için Anayasayı Düzenleme Şurası'nın aşağıdaki şekilde toplanmasını ister:
- ❖ Denetim Şurası üyeleri
- ❖ Üç(silahlı kuvvet)başkomutanı
- ❖ Nizamın Maslahatını Teşhis Komisyonu'nun daimi üyeleri
- ❖ Uzgörüler Meclisin'den 5 üye
- ❖ Rehberlik makamı'nın seçtiği 10 kişi
- ❖ Kabineden üç kişi
- ❖ Yargı Gücü'nden üç kişi

İran İslam Cumhuriyeti Anayasası

- ❖ İslami Şura Meclisi temsilcilerden on kişi
- ❖ Üniversitelerden üç kişi

Bunların seçimi, işleyiş biçimleri ve şartları kanun tarafından belirlenir.

Şura'nın kararları, rehberlik makamının onayı ve imzasından sonra, genel oylamaya sunulmalı ve oylamaya katılanların büyük çoğunluğunun kabul oyunu almalıdır.

Anayasanın ellidokuzuncu maddesine ilave edilen ek ile Anayasa'nın düzenlenmesinde halkın görüşlerinin alınması gerekli değildir.

Sistemin İslami oluşu, tüm yasa ve kuralların İslami esaslara uygun olmasının gereği, İran İslam Cumhuriyeti'nin amaçları ve onun inanç esasları, hükümet şeklinin “Cumhuriyet” olduğu, “Velayet-i emr”, İmamet-i ümmet ve hükümet idaresinin halkın oylarıyla olduğunun belirtildiği ve İran'ın resmi din ve mezhebini belirten maddeler değiştirilemez.